

Κατερίνα Παπαποστόλου • Λιάνα Δενεζάκη

Φιλοζωία στην πράξη: Ένας Οδηγός για την ανάπτυξη της Ενσυναίσθησης στο Νηπιαγωγείο

Επιστημονική επιμέλεια: Τάνια Τόζιου

Το έργο ολοκληρώθηκε υπό την εποπτεία
της Ειδικής Γραμματείας των Ζώων Συντροφιάς

ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

Τίτλος: Φιλοζωία στην πράξη: Ένας οδηγός για την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης στο νηπιαγωγείο
Συγγραφείς: Κατερίνα Παπαποστόλου-Λιάνα Δενεζάκη
Επιστημονική επιμέλεια: Τάνια Τόζιου
Γνωστικό Πεδίο: Φιλοζωία

© **Κειμένου:** Κατερίνα Παπαποστόλου-Λιάνα Δενεζάκη

Ο ψηφιακός φάκελος αποτελεί έργο της Ειδικής Γραμματείας
για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς του Υπουργείου Εσωτερικών
egram.prostasiazwwn@ypes.gr .
σε συνεργασία με τον οργανισμό ΑΜΚΕ Ζω.Ε.Σ

Απαγορεύεται η αντιγραφή και αναπαραγωγή στο σύνολο ή μέρος του βιβλίου, χωρίς την έγγραφη
άδεια της Ειδικής Γραμματείας για τον Προστασία των Ζώων Συντροφιάς και των δημιουργών. Απα-
γορεύεται η αναδημόσιευση κάθε είδους εικόνας που αποτελεί αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας
και διέπεται από τις εθνικές και διεθνείς διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Εξαιρούνται τα
ρητώς αναγνωρισμένα και αναφερόμενα πνευματικά δικαιώματα τρίτων συνεργατών και φορέων.
Εξαιρείται η εκτύπωση και χρήση του υλικού για εκπαιδευτικούς σκοπούς εντός των νηπιαγωγείων.

Σε έναν κόσμο όπου η συνύπαρξη ανθρώπου και ζώου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας, η ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση της φιλοζωίας στην εκπαίδευση είναι πιο επιτακτική από ποτέ.

Στόχος μας είναι να σας κινητοποιήσουμε να μεταδώσετε στους μαθητές σας μια βαθιά κατανόηση για τη σχέση ανθρώπου-ζώου, προωθώντας την ενσυναίσθηση, τον σεβασμό και την ευθύνη απέναντι σε όλα τα έμβια όντα. Μέσα από τις σελίδες που ακολουθούν, οι εκπαιδευτικοί θα βρουν απαντήσεις και μέσα από αυτές τα απαραίτητα εργαλεία για να μετατρέψουν την τάξη τους σε έναν χώρο μάθησης και δημιουργίας, όπου τα παιδιά θα αναπτύξουν μια ισχυρή ηθική πυξίδα και θα γίνουν οι μελλοντικοί ενήλικες υπερασπιστές των δικαιωμάτων των ζώων.

Το εγχειρίδιο αυτό καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από την ιστορική εξέλιξη της σχέσης ανθρώπου-ζώου μέχρι τις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα αδέσποτα και τα κακοποιημένα ζώα. Με μια τεράστια εμπειρία στην αλληλεπίδραση με εκπαιδευτικούς αλλά και στην ενεργό δράση μέσα στην σχολική τάξη, σας προτρέπουμε να ανατρέξετε στη νομοθεσία που αφορά τα ζώα συντροφιάς και να ενημερώσετε τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας μέσα από παραδείγματα και απλή γλώσσα για τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους ως πιθανοί μελλοντικοί κηδεμόνες κατοικίδιων.

Είμαστε πεπεισμένοι ότι η ενσωμάτωση της φιλοζωίας στην εκπαίδευση αποτελεί επένδυση για το μέλλον και αγωνιζόμαστε πάρα πολλά χρόνια για αυτό. Μέσα από τη διδασκαλία της συμπόνιας και του σεβασμού, αλλά και της αποδοχής σε πλάσματα που δεν μοιάζουν στα μάτια μας ίδια με εμάς, δημιουργούμε μια κοινωνία πιο δίκαιη, πιο ανθρωπιστική και πιο βιώσιμη για όλους.

Υπάρχουν πολλές θεματικές που αφορούν τη φιλοζωία και την περιβαλλοντική ηθική με τις οποίες θα μπορούσατε να ασχοληθείτε στην τάξη, όπως είναι η συμπεριφορά των ζώων, οι συνθήκες που αφορούν την ευημερία τους, η σημασία τους για το οικοσύστημα κ.α. Αλλά και θεματικές που αφορούν τα ηθικά διλήμματα όπως η άδικη εκμετάλλευση των ζώων σε πολλούς τομείς, τη σημασία της αρμονικής συνύπαρξης με τα ζώα, την παρουσίαση του έργου των φιλοζωικών οργανώσεων αλλά και τους τρόπους που μπορεί να προσφέρει ο καθένας. Στόχος σας θα πρέπει να παραμένει η εμφύτευση της ενσυναίσθησης στα παιδιά και η κατανόηση πως είναι πολύ άδικο για τα ζώα – για όλα τα ζώα – να βρίσκονται σε κίνδυνο και κάποιος να τα προσπερνά. Προσδοκούμε να δούμε πολίτες στο παρόν και στο μέλλον που θα προβούν έστω και σε μια τόσο μικρή πράξη καλοσύνης.

Έχοντας στο μυαλό μας πως τα παιδιά δε χρειάζονται έτοιμες λύσεις, ανοίγουμε δρόμους, για να εξερευνήσουν τις αμέτρητες επιλογές που θα προλάβουν το πρόβλημα, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη.

Είναι σημαντικό να μην μεταφέρουμε στα παιδιά την αίσθηση ότι τα άστεγα ζώα είναι «πρόβλημα», που πρέπει να λυθεί με την εξαφάνισή τους. Το να δημιουργήσει μια άσχημη σχέση ένα παιδί με ένα ζώο στην τρυφερή παιδική ηλικία, ίσως είναι μια τραυματική εμπειρία, που πιθανόν να κουβαλά ως τα βαθιά γεράματά του. Παρακινήστε τα παιδιά και τους γονείς τους να συλλέξουν από κοινού πληροφορίες, να γίνουν μέρος της λύσης, να αποκτήσουν ενσυναίσθηση μέσα από παιχνίδια ρόλων αλλά και να αναλάβουν δράση πάνω στο ζήτημα των άστεγων ζώων, στην προστασία όλων των ζώων και στον σεβασμό στον πλανήτη που είναι το σπίτι όλων μας.

Μια μικρή αλλαγή ο καθένας μας, από παιδί, μια μεγάλη αλλαγή για τον πλανήτη!

Γνωρίζουμε πως το να αλλάξει κανείς τις συνήθειές του, δεν είναι κάτι απλό. Προτείνουμε, λοιπόν, να ξεκινήσετε από τις πιο μικρές και «ανώδυνες» και σταδιακά να προχωρήσετε σε μεγαλύτερες αλλαγές.

Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού- Συντονιστή στην αξιοποίηση του Φακέλου

Για να επιτευχθούν οι στόχοι του υλικού που θα βρείτε στον ψηφιακό φάκελο φιλοζωίας και για να αποτελέσει μια ευχάριστη εμπειρία για εσάς και τους μαθητές η όλη διαδικασία, προτείνουμε:

- **Να δημιουργήσετε ένα κλίμα ενθουσιασμού και διάθεσης**, ώστε να θέλουν οι μαθητές να μάθουν ολοένα και περισσότερα για τα θέματα που τίγονται.
- **Να ενθαρρύνετε τη συνεργασία:** Η πλειοψηφία των δραστηριοτήτων του προγράμματος απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών αλλά και μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και μαθητών/τριών: άλλοτε ατομικά και άλλοτε σε μικρές ομάδες, τα παιδιά πρέπει να συνεργαστούν για να εκπονήσουν τις δραστηριότητες. Καλό θα ήταν να ενθαρρυνθεί ο διάλογος, η ανταλλαγή ιδεών, ο σεβασμός στους άλλους, αλλά και η επιβράβευση σε κάθε επιτυχία της ομάδας.
- **Να εξασφαλίσετε την ίση συμμετοχή όλων:** Είτε σε μικρές ομάδες είτε στην ολομέλεια της τάξης, ενδέχεται κάποιοι μαθητές να μην εκφράζουν τις ιδέες τους είτε λόγω έλλειψης αυτοπεποίθησης είτε γιατί θεωρούν πως δεν τους ενδιαφέρει το θέμα. Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή όλων, τονίζοντάς τους πως κάθε άποψη μετράει!

- **Να καλλιεργήσετε την υπευθυνότητα και τον εθελοντισμό:** Συντονίζοντας τις συζητήσεις, υποβάλλοντας τις κατάλληλες ερωτήσεις αλλά και δίνοντας χρόνο στους μαθητές να σκεφτούν και έπειτα να δράσουν, μαθαίνουν να γίνονται μελλοντικοί υπεύθυνοι πολίτες.

Σας παρακινούμε να παρουσιάσετε τα επιτυχημένα σας εκπαιδευτικά φιλοζωικά προγράμματα και σε άλλους ως καλές πρακτικές με στόχο να ακολουθήσουν και άλλα σχολεία το παράδειγμά σας.

Ευχόμαστε να αποτελέσει αυτό το εγχειρίδιο ένα κίνητρο για τη δημιουργία μελλοντικών ευσυνείδητων ενεργών πολιτών. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν, από πολύ μικρή ηλικία, πως μια λάθος επιλογή ενάντια στο περιβάλλον της περιοχής τους, είναι δυνατό να προκαλέσει δραματικές επιπτώσεις, ακόμα και στην άλλη άκρη του κόσμου. Ας αντιληφθούμε, πρώτα εμείς, ότι είμαστε μέρος του συνόλου, κρίκοι μιας αλυσίδας που πρέπει να παραμείνει για το καλό όλων ενωμένη! Προσδοκούμε επίσης σε μελλοντικούς ενεργούς ευσυνείδητους πολίτες που θα έχουν εξασκηθεί στην ανάληψη πρωτοβουλιών και στην υλοποίηση πρωτότυπων δράσεων. Ονειρευόμαστε ένα σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία, σε συνεργασία με γονείς, με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων και με μαθητές άλλων τάξεων του σχολείου ή και μαθητών και εκπαιδευτικών άλλων σχολείων.

Φιλοζωία στο Νηπιαγωγείο: Από τη Γνώση στην Πράξη

Ποια είναι η αρχή της ιστορίας ανθρώπου και ζώου;

Η σχέση του ανθρώπου με τα ζώα είναι πολύπλοκη και έχει εξελιχθεί με τον χρόνο. Είναι σίγουρο πάντως πως οι πρώτοι άνθρωποι εξαρτιόνταν από τα ζώα για τροφή, γούνα και άλλα υλικά που χρειάζονταν για να επιβιώσουν. Τα ζώα αποτελούσαν συχνά πηγή φόβου και απειλής, καθώς πολλά από αυτά ήταν μεγαλύτερα και ισχυρότερα από τους ανθρώπους. Σε κάποιες περιοχές του πλανήτη, υπήρχε και ένας βαθύς σεβασμός για τα ζώα, που εκφραζόταν μέσα από μύθους, τελετές και θρησκευτικές πρακτικές.

Ένα από τα ζώα που εξημερώθηκαν και αποτέλεσε ορόσημο για την ιστορία ήταν ο σκύλος ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για κυνήγι, φύλαξη και σιγά σιγά για συντροφιά. Ακολούθησε η εξημέρωση άλλων ζώων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τροφή, γάλα, μεταφορά και εργασία. Σε γενικές γραμμές πάντως τα ζώα στα βάθη των αιώνων ήταν συνώνυμο της εκμετάλλευσης προς όφελος του ανθρώπου. Αυτό συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας, όμως πλέον είναι δεδομένο πως πια οι άνθρωποι που μάχονται ειρηνικά για τα δικαιώματα των ζώων πληθαίνουν ολοένα και περισσότερο. Σήμερα, έχουν επιτευχθεί σημαντικά βήματα υπέρ της ευζωίας των ζώων. Όμως έχουμε ακόμα πολύ δρόμο, για τις ουσιαστικές αλλαγές που απαιτούνται για να συμβιώσουμε αρμονικά άνθρωποι και ζώα.

Η εξέλιξη της σχέσης ανθρώπων-ζώων. Ενδεικτικά:

Αρχαία Ελλάδα-Ρώμη:

Οι αρχαίοι Έλληνες και Ρωμαίοι είχαν μια πολύπλοκη σχέση με τα ζώα. Από τη μια, τα χρησιμοποιούσαν για αγώνες και θυσίες, ενώ από την άλλη, τα θαύμαζαν και τα απεικόνιζαν στην τέχνη τους.

Μεσαίωνας:

Κατά τον Μεσαίωνα, τα ζώα θεωρούνταν συχνά ως κατώτερα όντα και χρησιμοποιούνταν κυρίως για εργασία, ενώ δεν έλειπαν και οι δεισιδαιμονίες που καταδίκάζαν ακόμα και τις μαύρες γάτες.

Νεότερη εποχή:

Με την πρόοδο της επιστήμης και της ανθρωπιστικής σκέψης, σταδιακά αναπτύχθηκε μια μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντι στα ζώα. Ιδρύθηκαν οι πρώτες φιλοζωικές οργανώσεις και, μόλις το 1978, συστήθηκε η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ζώων.

Σύγχρονη εποχή:

Συντροφιά: Σήμερα, τα ζώα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ζωής πολλών ανθρώπων ως κατοικίδια. Δυστυχώς δεν συμπεριφέρονται όλοι όσοι έχουν κατοικίδια όπως τους αξίζει με αποτέλεσμα στις μέρες μας να έχει ανοίξει μια νέα συζήτηση για την ευζωία των δεσποζόμενων ζώων.

Ζητήματα ηθικής: Υπάρχει μια αυξανόμενη συζήτηση εδώ και αρκετά χρόνια για τα ηθικά διλήμματα που σχετίζονται με τη χρήση των ζώων για τροφή, πειράματα και άλλους σκοπούς.

Κίνημα για τα δικαιώματα των ζώων: Έχει αναπτυχθεί ένα ισχυρό κίνημα που συνεχώς αυξάνεται και που αγωνίζεται για τα δικαιώματα των ζώων και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους.

Τι είναι η φιλοζωία;

Η φιλοζωία είναι η αγάπη και ο σεβασμός προς όλα τα ζώα. Είναι η αναγνώριση ότι τα ζώα είναι έμβια όντα με δικά τους συναισθήματα, ανάγκες και αξία αλλά και η αναγνώριση πως όλα τα ζώα έχουν δικαιώματα. Οι φιλόζωοι είναι πολίτες που προσπαθούν να τα προστατεύσουν από τη κακοποίηση, την παραμέληση και την εκμετάλλευση.

Η φιλοζωία εκδηλώνεται με τη σωστή φροντίδα ενός κατοικίδιου ζώου που περιλαμβάνει σε κάθε περίπτωση την παροχή σωστής τροφής, καθαρού νερού, στέγης, κτηνιατρικής φροντίδας (συμπεριλαμβανομένης και της πρόληψης) και αγάπης. Τα ζώα χρειάζονται την ανθρώπινη παρουσία για να νιώθουν ασφαλή και ευτυχισμένα. Παράλληλα η φιλοζωία επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις, με τις δωρεές και την προβολή του έργου των φιλοζωικών οργανώσεων, που είναι πολύ σημαντικές για την προστασία των αδέσποτων ζώων. Με την καταγγελία περιστατικών κακοποίησης, με τη συμμετοχή σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης και με την υποστήριξη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την προστασία των ζώων. Και σίγουρα με την υιοθεσία ενός αδέσπο-

του ζώου από ένα καταφύγιο που δίνει μια δεύτερη ευκαιρία σε ένα ζώο που το έχει ανάγκη, αλλά και με την ευαισθητοποίηση απέναντι στα ζώα της άγριας ζωής. Δεν είναι δυνατόν, για παράδειγμα, να λέει κάποιος πως είναι φιλόζωος και να συναντά μια πληγωμένη αλεπού ή ένα τραυματισμένο περιστέρι ή μια νυχτερίδα και να τα προσπερνάει. Ένα σημαντικό κομμάτι αλλά και ένα κίνημα που αποκτά ολοένα και περισσότερους ανθρώπους υποστηρικτές είναι ο βιγκανισμός ή η χορτοφαγική διατροφή όπου πολλοί φιλόζωοι επιλέγουν να μην καταναλώνουν προϊόντα ζωικής προέλευσης ως μια πράξη αντίστασης στην εκμετάλλευση των ζώων στη βιομηχανία τροφίμων.

Η φιλοζωία, τέλος, εξελίσσεται και αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα μέσω της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού για τα ζώα και τα προβλήματά τους, μέσα από την προώθηση της στα σχολεία αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία. Όσο περισσότερο ενημερώνονται φιλοζωικά οι πολίτες, τόσο πιο κοντά βρισκόμαστε σε λύσεις στα ζητήματα των ζώων.

Γιατί είναι σημαντική η φιλοζωία;

Η φιλοζωία αποτελεί μια στάση ζωής, ακόμα κι αν κάποιος έχει αποφασίσει να ζήσει χωρίς κάποιο κατοικίδιο στο σπίτι του. Ηθικοί, κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί αλλά και ψυχολογικοί λόγοι δείχνουν τον δρόμο της φιλοζωίας, γιατί όλα τα έμβια όντα έχουν δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή ζωή, απαλλαγμένη από πόνο και ταλαιπωρία. Η φιλοζωία συμβάλλει στην δημιουργία μιας πιο συμπονετικής και ανθρωπιστικής κοινωνίας αλλά και στην ισορροπία των οικοσυστημάτων. Από την άλλη, η αλληλεπίδραση με τα ζώα έχει μόνο θετικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των ανθρώπων.

Τι είναι η Περιβαλλοντική Ηθική;

Η περιβαλλοντική ηθική είναι κλάδος της εφαρμοσμένης ηθικής που ασχολείται με την ηθική σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον, εξετάζοντας ερωτήματα όπως:

Ποια είναι η ηθική μας υποχρέωση απέναντι στη φύση; Έχουν τα ζώα και τα φυτά κάποια ηθική αξία; Πώς πρέπει να ισορροπήσουμε τις ανθρώπινες ανάγκες με την προστασία του περιβάλλοντος;

Βασικές έννοιες και αρχές της περιβαλλοντικής ηθικής:

Ανθρωποκεντρισμός: Θεωρεί ότι μόνο οι άνθρωποι έχουν ηθική αξία και ότι η φύση υπάρχει για να εξυπηρετεί τις ανθρώπινες ανάγκες.

Οικοκεντρισμός: Θεωρεί ότι όλες οι μορφές ζωής και το περιβάλλον ως σύνολο έχουν ηθική αξία και πρέπει να προστατεύονται. Θεωρεί επίσης πως δεν πρέπει να βλέπουμε τη φύση μόνο ως πόρο για εκμετάλλευση αλλά ως αυταξία.

Βιοκεντρισμός: Είναι μια ηθική άποψη που επεκτείνει την ίδια εγγενή αξία σε όλα τα έμβια όντα και μια κατανόηση του πώς λειτουργεί η Γη, ιδιαίτερα όσον αφορά τη βιόσφαιρά της ή τη βιοποικιλότητά της.

Αειφόρος ανάπτυξη: Αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Πρόκειται επίσης για την ικανοποίηση των αναγκών της παρούσας γενιάς χωρίς να υπονομεύονται οι δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.

Στόχος της περιβαλλοντικής ηθικής είναι να αναπτύξει αρχές και αξίες που θα καθοδηγήσουν τις ανθρώπινες ενέργειες προς το περιβάλλον, να προωθήσει μια πιο βιώσιμη και αρμονική σχέση μεταξύ ανθρώπου και φύσης, να συμβάλλει στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας και η ρύπανση.

Η περιβαλλοντική ηθική είναι απαραίτητη για την επιβίωση του πλανήτη μας που μας βοηθά να κατανοήσουμε τη θέση μας στον κόσμο και τη σχέση μας με τα άλλα έμβια όντα, μας εμπνέει να δράσουμε για την προστασία του περιβάλλοντος και μας καλεί να σκεφτούμε πέρα από τις άμεσες ανάγκες μας και να αναλάβουμε την ευθύνη για τις επιπτώσεις των πράξεών μας στο περιβάλλον.

Γιατί είναι σημαντικό να ενσωματωθεί η φιλοζωία στο ελληνικό σχολείο;

Η ενσωμάτωση της φιλοζωίας στο ελληνικό σχολείο είναι εξαιρετικά σημαντική για λόγους που αφορούν την καλλιέργεια της αγάπης και του σεβασμού προς όλα τα έμβια όντα. Η φιλοζωία βοηθά τα παιδιά να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, δηλαδή την ικανότητα να μπαίνουν «στη θέση του άλλου», συμπεριλαμβανομένων των ζώων αλλά και να μαθαίνουν να σέβονται όλες τις μορφές ζωής και να αναγνωρίζουν την αξία κάθε πλάσματος.

Μέσα από την ενίσχυση της φιλοζωίας στο σχολείο, τα παιδιά μαθαίνουν να διακρίνουν το σωστό από το λάθος και αναλαμβάνουν ευθύνη για τις πράξεις τους απέναντι στα ζώα και το περιβάλλον.

Παράλληλα, τα παιδιά που μεγαλώνουν με σεβασμό προς τα ζώα είναι λιγότερο επιρρεπή σε βίαιες συμπεριφορές. Μέσα από την εκπαίδευση, γίνονται ενημερωμένοι πολίτες που μπορούν να συμβάλλουν στην προστασία των ζώων. Μαθαίνουν για τα δικαιώματα των ζώων, τις συνέπειες της κακοποίησης και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν, μαθαίνουν να σέβονται το περιβάλλον και την κοινωνία αλλά και να φροντίζουν τον πλανήτη μας, συμβιώνοντας αρμονικά με όλα τα έμβια όντα.

Η αλληλεπίδραση με τα ζώα άλλωστε έχει μονάχα θετικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των ανθρώπων, βοηθώντας όλη τη σχολική κοινότητα να μειώσει το άγχος, την κατάθλιψη και την επιθετικότητα.

Πώς μπορεί να ενσωματωθεί η φιλοζωία στο σχολείο;

Η φιλοζωία στο σχολείο μπορεί να ενσωματωθεί μέσα από τα μαθήματα, από την οργάνωση εκδηλώσεων, από τις επισκέψεις σε καταφύγια ζώων, από τις εθελοντικές ενέρ-

γειες και τους διαγωνισμούς ή τις εκθέσεις πχ ζωγραφικής με θέμα τη φιλοζωία. Μέσα από δράσεις με φιλοζωικά βιβλία και μέσα από τη φροντίδα άστεγων ζώων που βρίσκονται είτε περιμετρικά του σχολείου είτε στην ευρύτερη περιοχή που είναι το σχολείο. Ακόμα και από την υιοθεσία κάποιου κατοικίδιου ζώου το οποίο θα ζει στο σχολείο. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναλαμβάνουν τη φροντίδα του, ακόμα και τις ημέρες που το σχολείο παραμένει κλειστό με ιδανική συνθήκη το να υπάρχει κάποιος σε σταθερή βάση δίπλα στο σχολείο. Με την αρωγή φιλοζωικών οργανώσεων που μπορεί να προσφέρουν εξειδικευμένη γνώση και υποστήριξη αλλά και με τη στάση ζωής των εκπαιδευτικών του σχολείου που μπορούν να δείξουν τον δρόμο της αγάπης και της καλοσύνης, μπορούν να επιτευχθούν πολλά!

Είναι εύκολο να μιλήσουμε για τη φιλοζωία στο Νηπιαγωγείο;

Φυσικά και είναι εύκολο να μιλήσουμε για τη φιλοζωία στο νηπιαγωγείο! Τα μικρά παιδιά είναι από τη φύση τους περίεργα, ευαίσθητα και γεμάτα συμπόνια. Αποτελούν ένα εξαιρετικό κοινό για να καλλιεργήσουμε την αγάπη τους για τα ζώα και να τους διδάξουμε τη σημασία της φροντίδας και του σεβασμού προς όλα τα πλάσματα. Στα μικρά παιδιά αρέσει να παρατηρούν τα ζώα, να παίζουν μαζί τους και να μαθαίνουν γι' αυτά. Δεν έχουν προκαταλήψεις και είναι ανοιχτά σε νέες ιδέες με μια ζεστή αγκαλιά για όλα τα πλάσματα. Επίσης, τα παιδιά δημιουργούν εύκολα συναισθηματικούς δεσμούς με τα ζώα και μπορούν να ταυτιστούν με τις ιστορίες τους, ενώ σίγουρα υπάρχουν πολλές διασκεδαστικές και δημιουργικές δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν στο νηπιαγωγείο για να διδάξουμε στα παιδιά για τα ζώα. Εξαιρετικά σημαντικό είναι να προσέχουμε τον τρόπο προσέγγισης μας σε αυτή την τόσο ευαίσθητη ηλικία σε ό, τι αφορά την κακοποίηση ζώων.

Υπάρχουν πολλοί εύστοχοι τρόποι να μιλήσουμε στα παιδιά για τη φιλοζωία, όπως η ανάγνωση και αφήγηση παραμυθιών με ήρωες ζώα, η ζωγραφική και οι κατασκευές, τα θεατρικά και μουσικοκινητικά παιχνίδια, οι επισκέψεις σε καταφύγια ζώων και ο εθελοντισμός. Συζητήστε για τα κατοικίδια των παιδιών αλλά και για τα ζώα που συναντούν στην καθημερινή τους ζωή και για την αξία του να φροντίζουμε όλα τα πλάσματα.

Ποια οφέλη έχει η φιλοζωία για τα παιδιά;

Μέσω της φιλοζωίας, τα παιδιά μαθαίνουν να κατανοούν τα συναισθήματα των άλλων και να συμπεριφέρονται με καλοσύνη, βοηθούνται να αναπτύσσουν αισθήματα ευθύνης και αυτοπεποίθησης, μειώνεται το άγχος τους, αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους, αλλά και παρουσιάζονται θετικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία τους. Συνοπτικά, η φιλοζωία είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών. Μέσω της φιλοζωίας, τα παιδιά μαθαίνουν να σέβονται, να φροντίζουν και να αγαπούν όλα τα έμβια όντα, δημιουργώντας έναν καλύτερο κόσμο για όλους.

Τι πρέπει να προσέξουμε όταν μιλήσουμε για τη φιλοζωία στο Νηπιαγωγείο;

Όταν μιλάμε για φιλοζωία στο νηπιαγωγείο, είναι σημαντικό να προσέξουμε κάποια πράγματα για να εξασφαλίσουμε ότι τα παιδιά θα κατανοήσουν πλήρως τα μηνύματά μας και θα αναπτύξουν μια θετική στάση απέναντι στα ζώα. Είναι επίφοβο σε αυτή την ηλικία κάποιες πληροφορίες να «τραυματίσουν» τις ευαίσθητες ψυχές των παιδιών αλλά και να τους γεμίσουν με ενοχές για το γεγονός πως δεν μπορούν να κάνουν πολλά για να αλλάξουν την κατάσταση με τα ζώα στις μέρες μας.

Αποφεύγουμε να τρομάζουμε τα παιδιά με ιστορίες για κακοποίηση ζώων. Επιλέγουμε έναν ήπιο και θετικό τρόπο να τους μεταδώσουμε τα μηνύματά μας αλλά και αποφεύγουμε να κρίνουμε τα παιδιά για τις απόψεις τους ή τις συμπεριφορές τους.

Δίνουμε προσοχή στην επιλογή εικόνων που απεικονίζουν ζώα αποφεύγοντας εκείνες που δείχνουν κακοποίηση και προκαλούν φόβο ή θλίψη. Συνεργαζόμαστε με τους γονείς για να ενισχύσουμε τα μηνύματα που δίνουμε στα παιδιά και να δημιουργήσουμε ένα συνεκτικό περιβάλλον μάθησης.

Είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιηθεί απλή γλώσσα, που να είναι εύκολα κατανοητή από τα παιδιά, αποφεύγοντας επιστημονικούς όρους και πολύπλοκες έννοιες. Πολύ βοηθητικό είναι να δίνουμε συγκεκριμένα παραδείγματα από την καθημερινή ζωή των παιδιών, για να κατανοήσουν καλύτερα τις έννοιες. Για παράδειγμα, αντί να μιλάμε γενικά για "κακοποίηση ζώων", μπορούμε να περιγράψουμε μια κατάσταση όπου ένα παιδί βλέπει ένα σκυλάκι να πεινάει. Παράλληλα, εστιάζουμε σε θετικές εμπειρίες και συναισθήματα που σχετίζονται με τα ζώα, μιλώντας για την αγάπη, τη φροντίδα και τη χαρά που μας προσφέρουν τα ζώα. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αποφεύγουμε γενικεύσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε στερεότυπα, όπως «όλοι οι κακοποιημένοι σκύλοι είναι φοβικοί» ή «όλες οι γάτες είναι άγριες», ή «όλα τα φίδια έχουν δηλητήριο» ή «όλες οι νυχτερίδες μπλέκουν μέσα στα μαλλιά μας».

Πόσο σημαντικό είναι για τους μαθητές να βλέπουν τους εκπαιδευτικούς τους να φροντίζουν άστεγα ζώα;

Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν σημαντικά πρότυπα για τους μαθητές τους. Βλέποντας τους τα παιδιά να φροντίζουν άστεγα ζώα, τα παιδιά μαθαίνουν τη σημασία της ενσυναίσθησης, της συμπόνιας, του σεβασμού και της ευθύνης απέναντι σε όλα τα έμβια όντα. Μαθαίνουν ότι όλα τα πλάσματα έχουν αξία και δικαιούνται να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή αλλά και ενθαρρύνονται να γίνουν φιλόζωα και να συμμετέχουν σε δράσεις προστασίας των ζώων. Ένα σχολείο το οποίο φροντίζει άστεγα ζώα δημιουργεί ένα πιο θετικό και φιλικό περιβάλλον για μάθηση, συνδέεται με την ευρύτερη κοινότητα και προωθεί την αλληλεγγύη. Είναι πολύ σημαντικό να γίνει απόλυτα κατανοητό πως δεν υπάρχει λόγος να «εξαναγκάζουμε» τους μαθητές να ακολουθήσουν το παράδειγμα των εκπαιδευτικών που φροντίζουν ζώα ούτε να κρίνουμε μια μη φιλόζωη ή αδιάφορη συμπεριφορά. Θα πρέπει όμως να διερευνήσουμε την τυχόν ύπαρξη φοβιών στους μαθητές και να δράσουμε ανάλογα

λαμβάνοντας συμβουλές από ειδικούς. Είναι σίγουρο πάντως πως τα παιδιά θα ακολουθήσουν το παράδειγμα των εκπαιδευτικών μόνο και μόνο βλέποντας τους.

Πώς θα μιλήσουμε στο Νηπιαγωγείο για τον σεβασμό σε όλα τα ζώα και όχι μόνο στους σκύλους και στις γάτες;

Είναι απαραίτητο να μιλήσουμε στο Νηπιαγωγείο για τον σεβασμό σε όλα τα ζώα καθώς ζούμε σε μια κοινωνία που είναι προσανατολισμένη κυρίως προς την κακοποίηση σκύλων και γατιών, ενώ υπάρχει δυστυχώς κακοποίηση και σε άλλα ζώα. Αυτό που αρχικά μπορούμε να κάνουμε είναι να δείχνουμε με τη στάση μας πως αντιμετωπίζουμε όλα τα ζώα με τα ίδια συναισθήματα αγάπης και σεβασμού. Μπορούμε να ζωγραφίσουμε μαζί με τα παιδιά διάφορα ζώα, από κατοικίδια μέχρι άγρια και να συζητήσουμε για τα χαρακτηριστικά τους, τον τρόπο ζωής τους και το περιβάλλον που ζουν. Μπορούμε να διαβάσουμε παραμύθια που μιλούν για διάφορα ζώα, όπως πουλιά, ψάρια, έντομα, ερπετά και να δείξουμε φωτογραφίες από ζώα σε διαφορετικά περιβάλλοντα (πχ ζούγκλα, έρημος, ωκεανός). Πολύ βοηθητικό είναι να ρωτήσουμε τα παιδιά πώς νομίζουν ότι αισθάνονται τα ζώα σε διαφορετικές καταστάσεις (π.χ. ένα πουλί που είναι εγκλωβισμένο σε ένα κλουβί, μια μέλισσα που την κυνηγούν γιατί φοβούνται ότι θα τους τσιμπήσει, ένα γαϊδουράκι που του φορτώνουν πράγματα κ.α) αλλά και να τα κινητοποιήσουμε να πάρουν ρόλους από διάφορα ζώα και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Οι βόλτες στη φύση και η παρατήρηση των ζώων και των φυτών αλλά και η δημιουργία ενός μικρού κήπου στο σχολείο ή στο σπίτι και η παρακολούθηση της ανάπτυξης των φυτών και των εντόμων είναι επίσης πολύ υποστηρικτική προς την κατεύθυνση που θέλουμε. Είναι επίσης απαραίτητο να ανοίξει μια συζήτηση με τα παιδιά σχετικά με την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση με δράσεις μέσα στο σχολείο αλλά και η κατασκευή αντικειμένων από υλικά της φύσης ή από άχρηστα πράγματα που αρχικά φαίνονται δίχως καμία αξία. Μπορούμε ακόμη να κατασκευάσουμε αυτοσχέδιες ταϊστρες για τα πουλιά και να παρατηρήσουμε ποια είδη πουλιών επισκέπτονται τον κήπο μας.

Ποιες είναι οι πέντε Ελευθερίες ζώων και γιατί είναι σημαντικό να μιλήσουμε για αυτές στο Νηπιαγωγείο;

Οι πέντε ελευθερίες των ζώων είναι ένα διεθνώς αναγνωρισμένο πλαίσιο που περιγράφει τις βασικές ανάγκες των ζώων, ώστε να ζήσουν μια ζωή χωρίς πόνο, φόβο ή στερήσεις. Είναι σημαντικό να τις μεταδώσουμε στα παιδιά για να καλλιεργήσουμε μια κουλτούρα σεβασμού προς τα ζώα και να τα βοηθήσουμε να αναπτύξουν ενσυναίσθηση και ηθική συνείδηση.

Οι 5 ελευθερίες των ζώων είναι:

Ελευθερία από την πείνα και τη δίψα: Τα ζώα πρέπει να έχουν συνεχώς πρόσβαση σε καθαρό νερό και επαρκή ποσότητα τροφής καλής ποιότητας.

Ελευθερία από την άσκοπη ταλαιπωρία και καταπόνηση: Τα ζώα δεν πρέπει να υποβάλλονται σε σωματικές ή ψυχικές ταλαιπωρίες.

Ελευθερία από πόνο, τραυματισμό και ασθένεια: Τα ζώα πρέπει να προστατεύονται από τραυματισμούς, ασθένειες και πόνους. Πρέπει να έχουν πρόσβαση σε κατάλληλη κτηνιατρική φροντίδα.

Ελευθερία από τον φόβο και την αγωνία: Τα ζώα πρέπει να ζουν σε ένα περιβάλλον που δεν τους προκαλεί φόβο ή άγχος.

Ελευθερία για την έκφραση φυσιολογικής συμπεριφοράς: Τα ζώα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν τη φυσική τους συμπεριφορά, όπως το παιχνίδι, την κοινωνικοποίηση και την αναζήτηση τροφής.

Είναι πρωταρχικής σημασίας να τις μεταδώσουμε στα παιδιά, γιατί μαθαίνουν να βλέπουν τα ζώα ως αισθανόμενα όντα και να κατανοούν τις ανάγκες τους, κατανοούν ότι όλα τα πλάσματα έχουν δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή ζωή και αναπτύσσουν μια αίσθηση δικαιοσύνης αλλά και υπεράσπισης των δικαιωμάτων των ζώων. Η κατανόηση των 5 ελευθεριών βοηθά τα παιδιά να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες που σέβονται όλα τα έμβια όντα και μέσα από την κατανόηση των αναγκών των ζώων, ενισχύεται η θετική σχέση μεταξύ ανθρώπων και ζώων.

Πώς μπορούμε να τις μεταδώσουμε στα παιδιά;

Μπορούμε μέσα από παραμύθια και ιστορίες, από δραστηριότητες όπως ζωγραφική, κατασκευές, παιχνίδια ρόλων που σχετίζονται με τα ζώα και τις ανάγκες τους, από επισκέψεις σε καταφύγια, από συζητήσεις όπου τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για τα ζώα. Επιπρόσθετα από διαμοιρασμό προσωπικών παραδειγμάτων μέσα από ιστορίες για ζώα που έχουμε γνωρίσει και έχουμε φροντίσει.

Τι είναι η φιλοζωική οργάνωση; Είναι οι φιλοζωικές οι μοναδικοί αρμόδιοι για τη διαχείριση του αδέσποτου πληθυσμού; Τι είναι μια φιλοζωική οργάνωση;

Μια φιλοζωική οργάνωση είναι ένας μη κερδοσκοπικός φορέας που έχει ως στόχο την προστασία και την ευημερία των ζώων. Οι οργανώσεις αυτές αποτελούνται κυρίως

από εθελοντές που αφιερώνουν το χρόνο και τους προσωπικούς πόρους τους (χρόνο, χρήματα και χώρο από τη ζωή τους) για να βοηθήσουν αδέσποτα ζώα, να προωθήσουν την υιοθεσία και να εκπαιδεύσουν το κοινό για τη σημασία του σεβασμού προς όλα τα ζώα.

Οι δραστηριότητες των φιλοζωικών οργανώσεων μπορεί να περιλαμβάνουν:

Περισυλλογή (εφόσον υπάρχει ο κατάλληλος χώρος και οι συνθήκες) και φροντίδα αδέσποτων ζώων.

Υιοθεσία: Οργανώνουν εκδηλώσεις υιοθεσίας για να γνωρίσουν νέους υποψήφιους κηδεμόνες και να βρουν μόνιμα σπίτια στα ζώα.

Στειρώσεις: Διενεργούν προγράμματα άλλοτε σε συνεργασία με τους δήμους και άλλοτε όχι στεριώσεων για τον έλεγχο του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων.

Εκπαίδευση: Οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και ενήλικες σχετικά με τη φροντίδα των ζώων και τη σημασία της υιοθεσίας.

Νομοθεσία: Παίρνουν μέρος σε εκστρατείες κάνοντας προτάσεις για την αλλαγή της νομοθεσίας και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των ζώων.

Είναι οι φιλοζωικές οργανώσεις οι μοναδικοί αρμόδιοι για το ζήτημα των άστεγων ζώων;

Όχι, οι φιλοζωικές οργανώσεις δεν είναι οι μοναδικοί αρμόδιοι για τη διαχείριση του αδέσποτου πληθυσμού. Η ευθύνη για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων βαρύνει τους δήμους που είναι οι αποκλειστικά υπεύθυνοι για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων εντός των ορίων τους. Συχνά συνεργάζονται με φιλοζωικές οργανώσεις για να υλοποιήσουν προγράμματα στείρωσης, υιοθεσίας και ενημέρωσης αλλά και να προσφέρουν εθελοντική εργασία και τεχνογνωσία.

Η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση του προβλήματος των αδέσποτων ζώων και είναι πολύ σημαντική γιατί καλύπτει μεγαλύτερο αριθμό ζώων, επιτρέπει την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών στα ζώα, τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για το ζήτημα των ζώων και την προώθηση υιοθεσιών. Παράλληλα, υπάρχει μέσω της συνεργασίας μεγαλύτερη πίεση για την τροποποίηση των νόμων που αφορούν τα ζώα.

Είναι σημαντικό να διδαχθεί στα παιδιά πως όταν συναντούν ένα άστεγο ζώο που χρειάζεται βοήθεια οφείλουν να επικοινωνήσουν με τον δήμο και όχι με τη φιλοζωική η οποία δεν έχει την οικονομική δυνατότητα αλλά ούτε και τον χώρο για να φιλοξενήσει ένα ακόμη ζώο. Σαφέστατα και μπορεί να βοηθήσει μέσω της τεχνογνωσίας που διαθέτει, όχι όμως να αναλάβει εξ ολοκλήρου ένα περιστατικό ακόμη.

Η κακοποίηση ζώων και η παραβίαση των δικαιωμάτων τους έχει κυρώσεις και ποινικές ευθύνες; Οφείλουμε να ενημερώσουμε τα παιδιά για αυτό;

Τα ζώα έχουν δικαιώματα και η παραβίασή τους αλλά και κάθε πράξη κακοποίησης εναντίον τους έχει διοικητικές κυρώσεις και ποινικές ευθύνες (με βάση τα άρθρα 24 και 35 του νόμου 4830/2021 -Νέο πλαίσιο για την ευζωία των ζώων συντροφιάς - Πρόγραμμα «ΑΡΓΟΣ» και λοιπές διατάξεις).

Οφείλουμε να μιλήσουμε στα παιδιά με απλά λόγια για τη νομοθεσία που προστατεύει τα ζώα κάνοντάς τους απόλυτα κατανοητό πως δεν πρέπει να αγνοήσουν ένα ζώο που κακοποιείται και να ενημερώσουν άμεσα κάποιον μεγαλύτερό τους. Είναι σημαντικό επίσης να γνωρίζουμε ως εκπαιδευτικοί καλά τη νομοθεσία. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ορίσουμε με τα παιδιά ποιες είναι οι πράξεις κακοποίησης ώστε να γίνει αντιληπτό πως εκτός από την σωματική κακοποίηση υπάρχει η ψυχική και η λεκτική και τη βιώνουν επίσης τα ζώα αλλά και πως όλα τα ζώα που έχουν οικογένεια δεν είναι ευτυχισμένα. Δυστυχώς στη χώρα μας συναντάμε συχνά ζώα συντροφιάς να ζούνε σε οικογένεια υποσιτισμένα, αφυδατωμένα, δίχως ιατρική περίθαλψη και πολύ δυστυχισμένα, καθώς αναγκάζονται να ζούνε ακόμη και μόνιμα δεμένα ή παρατημένα σε αυλές και μπαλκόνια σπιτιών. Ενώ δυστυχώς παρατηρείται ακόμη και το φαινόμενο εγκατάλειψης στον δρόμο ζώων υπέργηρων με σοβαρά θέματα υγείας που σαφέστατα δεν μπορούν να επιβιώσουν. Δυστυχώς, είναι συχνό και το φαινόμενο εγκατάλειψης ζώων πριν ή μετά το καλοκαίρι καθώς δεν «χωρούν» στις διακοπές. Οφείλουμε να κάνουμε αντιληπτό στα παιδιά πως κάθε πράξη βίας ενάντια στα ζώα πρέπει να τιμωρείται και δεν πρέπει να περνά απαρατήρητη. Αν δούμε ένα παιδί να κυνηγά «με μανία» ένα έντομο για να το σκοτώσει, είναι κάτι που θα πρέπει να μας κινητοποιήσει να μιλήσουμε για τη βία στα ζώα.

Τα καταφύγια των αδέσποτων είναι χώροι προσωρινής παραμονής ή χώροι μόνιμης εγκατάστασης για τα ζώα συντροφιάς;

Τα καταφύγια των αδέσποτων είναι χώροι προσωρινής παραμονής και όχι χώροι μόνιμης εγκατάστασης για τα ζώα συντροφιάς που τα οδηγεί στην ιδρυματοποίηση. Σαφέστατα για ορισμένες περιπτώσεις ζώων πχ εξαιρετικά φοβικά ή επιθετικά ζώα, γέρικα με πολλά προβλήματα υγείας και με αναπηρίες η μόνιμη παραμονή σε τέτοιους χώρους είναι μονόδρομος, μα οφείλουν οι άνθρωποι που τα έχουν αναλάβει να έχουν εξασφαλίσει τις καλύτερες συνθήκες ζωής για αυτά. Είναι σημαντικό να μιλήσουμε στα παιδιά για ζώα που δεν έχουν οικογένεια και ζούνε είτε στον δρόμο, είτε σε χώρους φιλοξενίας ζώων προσωρινά, είτε σε άλλα σπίτια ως φιλοξενούμενοι. Είναι σημαντικό να μιλήσουμε επίσης στα παιδιά για το γεγονός πως οι ειδικοί χώροι φιλοξενίας (καταφύγια ή δημοτικά κυνοκομεία) μπορούν να προσφέρουν προσωρινά φαγητό και προστασία αλλά εκεί οι σκύλοι είναι μόνοι τους και δεν έχουν σε μόνιμη βάση την ανθρώπινη συντροφιά. Είναι σημαντικό ακόμη να κατανοήσουν τα παιδιά πως είναι αδύνατο, αλλά δεν αναφέρεται και πουθενά

στη νομοθεσία να περισυλλεχθούν όλα τα αδέσποτα ζώα από τους δρόμους και να μεταφερθούν σε κλουβιά. Οι Δήμοι οφείλουν να τα περιθάλψουν, να τα στείρουν, να τα εμβολιάσουν, να τα τσιπάρουν και έπειτα να τα επανεντάξουν όπως ορίζει η νομοθεσία. Πολλές φορές οι συνθήκες ζωής στα κυνοκομεία δήμων είναι κάκιστες και είναι ένα σημείο που πρέπει να προσεχθεί κατά την μετάδοση αυτής της πληροφορίας στα παιδιά καθώς αν τα φέρουμε σε επαφή με εικόνες από τέτοιους χώρους ή τα φέρουμε από κοντά σε επαφή μπορεί πολύ εύκολα να τραυματιστεί η ψυχή τους ακόμη και ανεπανόρθωτα. Είναι σημαντικό να κινητοποιήσουμε τα παιδιά να σκεφτούν το πώς νιώθουν τα ζώα εκεί και να μπουν για λίγο στη θέση τους αναζητώντας τρόπους να τα βοηθήσουν πχ συγκέντρωση τροφών και φαρμάκων για καταφύγια ζώων, υιοθεσία άστεγων ζώων, βοήθεια σε περίθαλψη τραυματισμένων ζώων κ.α.

Τι είναι η ζωοθεραπεία;

Ως Ζωοθεραπεία ορίζουμε τη διαμεσολάβηση με ζώο που ασκείται σε ατομικό ή γκρουπ 3 το περισσότερο ατόμων. Ασκείται σε ένα συγκεκριμένο θεραπευτικό πλαίσιο με σκοπό να ενθαρρύνει και να κινητοποιήσει το άτομο, καθώς δεν είναι δημιουργική απασχόληση, αν μιλάμε για ένα παιδί μα θεραπεία.

Η ζωοθεραπεία ορίζεται ως μια θεραπευτική μορφή προσέγγισης η οποία πραγματώνεται με τη διαμεσολάβηση ενός ειδικά εκπαιδευμένου και πιστοποιημένου για αυτή τη διαδικασία ζώου. Αποτελεί μια ολιστική μορφή θεραπείας η οποία εφαρμόζεται κατά συνθήκη είτε ως μονοθεραπεία είτε ως συμπληρωματική θεραπεία σε άλλες κύριες. Απευθύνεται σε διάφορες ηλικιακές ομάδες και τα άτομα που μπορούν να εκπαιδευτούν σε αυτήν ανήκουν συνήθως στο ευρύτερο πεδίο των θετικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Τέτοια παραδείγματα, αποτελούν κατηγορίες επαγγελματιών όπως ψυχίατροι, παιδοψυχίατροι, ψυχολόγοι, αναλυτές, νοσηλευτές, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, ειδικοί παιδαγωγοί, ανθρωπιστικής κατεύθυνσης επαγγέλματα κα. Η ζωοθεραπεία ή η θεραπεία με τη διαμεσολάβηση ενός ζώου, συνδέεται θεωρητικά αλλά και εφαρμόζεται τεχνικά με ποικίλες ψυχολογικές θεωρήσεις (βιολογικές, συστημικές, αναλυτικές κα). Επιπλέον, ο κάθε επαγγελματίας τείνει να εφαρμόζει αυτή τη μέθοδο σύμφωνα με την ήδη υπάρχουσα θεωρητική του κατεύθυνση, προσαρμόζοντας κάθε φορά τις τεχνικές που χρησιμοποιεί (παραδειγματικά εργοθεραπεία με τη διαμεσολάβηση ενός σκύλου). Ζώα που μπορούν να ενταχθούν σε αυτή τη θεραπευτική μέθοδο είναι κατεξοχήν σκυλιά και άλογα καθώς και άλλα ζωικά είδη όπως γάιδαροι, πόνυ, ινδικά χοιρίδια, γάτες κτλ. Τα ζώα αυτά είθισται να καλούνται και ζώα διαμεσολαβητές.

Τι είναι τα ζώα ζωοθεραπείας/βοήθειας και πως τα αναγνωρίζω;

Τα ζώα ζωοθεραπείας ή βοήθειας είναι ειδικά εκπαιδευμένα ζώα που συμμετέχουν σε θεραπευτικές παρεμβάσεις για να βοηθήσουν άτομα με αναπηρίες, με μαθησιακές δυσκολίες, παιδιά, ηλικιωμένους ή άτομα που αντιμετωπίζουν ψυχικές διαταραχές ή πά-

σχουν από κάποιο νόσημα. Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ ανθρώπου και ζώου μπορεί να έχει θεραπευτικά οφέλη, βελτιώνοντας την ψυχική και σωματική υγεία.

Τα ζώα ζωοθεραπείας έχουν εκπαιδευθεί, ώστε να μπορούν να λειτουργούν σε θεραπευτικό περιβάλλον. Είναι ήρεμα, υπομονετικά και ανταποκρίνονται καλά στην επικοινωνία με τους ανθρώπους και με άλλα ζώα. Πολύ σημαντικό η εκπαίδευσή τους να έχει γίνει χωρίς τη χρήση οποιασδήποτε μορφής βίας αλλά και να αρέσει στα ζώα να λειτουργούν σε μια τέτοια συνθήκη. Συνοδεύονται από έναν εκπαιδευμένο επαγγελματία, όπως ψυχολόγο, εργοθεραπευτή, εκπαιδευτικό ειδικής και γενικής αγωγής κ.α ο οποίος καθοδηγεί τη συνεδρία και θα πρέπει να γνωρίζει άριστα τα χαρακτηριστικά της ομάδας ή του ατόμου με το οποίο δουλεύει, ενώ το ζώο ζωοθεραπείας τον βοηθά να φτάσει πιο γρήγορα και πιο επιτυχημένα στον στόχο. Αν και δεν είναι πλέον υποχρεωτικό, επιλέγονται συνήθως ορισμένες ράτσες σκύλων λόγω των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της φυλής τους. Τα τελευταία χρόνια είναι αρκετά διαδεδομένο πρώην αδέσποτοι σκύλοι να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα θεραπευτικών παρεμβάσεων.

Ποια είναι τα οφέλη της ζωοθεραπείας;

Η ζωοθεραπεία μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη, όπως το να βελτιώσει τη διάθεση των ατόμων, καθώς τα ζώα μπορούν να προκαλέσουν αισθήματα χαράς και να μειώσουν το άγχος και την κατάθλιψη αλλά και να αυξήσει την αυτοπεποίθηση οδηγώντας τα άτομα να νιώσουν πιο σίγουρα για τον εαυτό τους. Η φροντίδα για ένα ζώο μέσω της ζωοθεραπείας μπορεί να βοηθήσει τα άτομα να αναπτύξουν καλύτερες κοινωνικές δεξιότητες αλλά και να μειώσει τα επίπεδα του στρες και της κορτιζόλης όπως και να ενθαρρύνει την κίνηση και τη φυσική δραστηριότητα.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η ζωοθεραπεία πρέπει να διεξάγεται από εξειδικευμένους επαγγελματίες και υπό κατάλληλες συνθήκες.

Μπορούμε να πούμε στα παιδιά πως αυτά τα ζώα είναι μικροί σούπερ ήρωες! Έχουν οικογένεια αλλά και μια πολύ σημαντική αποστολή: πχ να είναι τα μάτια ενός τυφλού ή ο βοηθός ενός ανθρώπου που έχει κάποιο θέμα υγείας. Είναι σημαντικό ακόμη να οργανώσουμε δράσεις στο σχολείο και να γνωρίσουμε ζώα ζωοθεραπείας/ βοηθείας.

Τι είναι η εκπαιδευτική διαμεσολάβηση με σκύλο ζωοθεραπείας στο σχολείο;

Η εκπαιδευτική διαμεσολάβηση, ως ένα σημαντικό κομμάτι της ζωοθεραπείας, αποτελεί μια καινοτόμο μέθοδο διδασκαλίας αρκετά ελπιδοφόρα και σε πολλές περιπτώσεις απαραίτητη. Η οποία όμως απαιτεί συγκεκριμένα πλαίσια, στοχοθεσία και άριστα επιστημονικά καταρτισμένους εκπαιδευτικούς- ζωοθεραπευτές για να αποφευχθούν καταστάσεις μη διαχειρίσιμες.

Για να καταφέρει ο σκύλος να ενταχθεί αρμονικά στο σχολικό περιβάλλον υπάρχει ένας μεγάλος δρόμος που πρέπει να διαβούν από κοινού ο εκπαιδευτικός- ζωοθεραπευτής ο οποίος ορίζει και τα πλαίσια συνεργασίας, οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, οι μαθητές και

οι γονείς τους. Πριν φτάσει στο σχολείο και μπει στην τάξη κατά τη διάρκεια του μαθήματος ή στο γραφείο του διευθυντή για όλη τη διάρκεια των μαθημάτων, οι μαθητές τον έχουν ήδη γνωρίσει από φωτογραφίες, βίντεο και από τις ιστορίες που έχουν ακούσει για εκείνον. Παράλληλα έχουν εκπαιδευτεί άριστα στη σχέση τους με τους σκύλους, έχουν μάθει να αναγνωρίζουν τα σήματα ηρεμίας που εκείνοι κάνουν ως τον πιο σημαντικό τρόπο επικοινωνίας με τους ανθρώπους αλλά και τι σημαίνει ευζωία σκύλου, καθώς μαθαίνουν παράλληλα να τον φροντίζουν όπως θα φρόντιζαν τον δικό τους. Η είσοδος του σκύλου στο σχολείο καθυστερεί εφόσον δεν έχουν λυθεί σε ικανοποιητικό βαθμό φοβίες μαθητών συνήθως προερχόμενες από πιθανές επιθέσεις σκύλων συνήθως της οικογένειας.

Μαθητές με χαμηλή αυτοεκτίμηση, με άρνηση παραμονής στο σχολείο λόγω αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος ή έντονου ψυχικού δεσίσματος με τους γονείς, με φοβίες απέναντι στους σκύλους, με αδυναμία ένταξης στο σχολικό περιβάλλον λόγω καταγωγής, με υπερκινητικότητα και με επιθετικές συμπεριφορές με τάσεις συχνά αυτοτιμωρίας, είναι εκείνοι οι οποίοι μπορούν σίγουρα να υποστηριχθούν από έναν σκύλο διαμεσολαβητή με θεαματικά θετικά αποτελέσματα συχνά. Το πλαίσιο χαράς και δημιουργίας που γεννιέται σε ένα σχολείο με σκύλο διαμεσολαβητή οδηγεί το παιδί να αποκτήσει δεξιότητες και ταλέντα που ίσως δεν είχε αντιληφθεί πως είχε, καθώς μαθαίνει ακόμη και να γράφει ιστορίες με ήρωα τον σκύλο και να δίνει το τέλος που εκείνο επιθυμεί. Ενώ οι σκύλοι εκπαιδευτικής διαμεσολάβησης που δρουν σε ένα σχολείο ως συνεργάτες του διευθυντή μπορούν να επιδράσουν θετικά στον ψυχισμό των εκπαιδευτικών αλλά και των γονιών που επισκέπτονται το σχολείο τονώνοντας σε όλους την ενσυναίσθηση. Είναι άλλωστε πιο θεραπευτικό να «μιλάς για το πρόβλημά σου» έχοντας δίπλα σου έναν φίλο που σε ακούει χωρίς να σε διακόπτει, δείχνει να σε κατανοεί και δεν σε κρίνει! Πολλές φορές μάλιστα σε χαλαρώνει τόσο που πραγματικά μπορείς να βρεις τη λύση εκεί που ίσως ποτέ δεν την είχες φανταστεί.

Το ζώο λειτουργεί παράλληλα ως κίνητρο για μάθηση καθώς αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών σχετικά με τη συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ενώ η γνωστική και η ψυχοκοινωνική εξέλιξή τους στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης που ένας σκύλος εκπαιδευτικής διαμεσολάβησης διαμορφώνει είναι δεδομένη. Το πιο σημαντικό κομμάτι αυτής της διαμεσολάβησης με ένα ζώο κατά την εκπαιδευτική διαδικασία είναι το γεγονός πως το ζώο αποτελεί έναν σύμμαχο όπου το παιδί δρα ελεύθερα στην τάξη χωρίς την απειλή ότι θα τιμωρηθεί ή θα γελοιοποιηθεί για τα λάθη του. Οι σκύλοι εκπαιδευτικής διαμεσολάβησης βοηθούν τα παιδιά με προβλήματα στην επικοινωνία και στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και επισπεύδουν τη διαδικασία οικοδόμησης σχέσης με άλλα άτομα. Τα βιβλία επίσης στα οποία μιλούν τα ίδια τα ζώα και είναι ήρωες παραμυθιών, γίνονται αυτόματα οι καλύτεροι φίλοι των παιδιών και παράλληλα δημιουργούν μια ευχάριστη σχολική ατμόσφαιρά, μειώνοντας το σχολικό άγχος αλλά και την επιθετικότητα απέναντι σε ζώα και ανθρώπους μαζί με την ανάπτυξη συμπόνιας και προστασίας για τα άλλα πλάσματα που ζουν γύρω τους.

Στη χώρα μας καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες, ώστε η εκπαίδευση να υιοθετήσει συμπεριληπτικές πρακτικές αλλά και ολοένα και μεγαλύτερες καινοτομίες δημιουργώντας ένα σχολείο ανοιχτό για όλους, που τους χωράει όλους χωρίς αποκλεισμούς και χωρίς διακρίσεις, χτισμένο σε νέα γερά θεμέλια όπου έχουν θέση και τα ζώα.

Εκπαιδευτικοί δεκτικοί στις καινοτόμες μεθόδους εκπαίδευσης, με χιούμορ, ευέλικτες διδακτικές μεθόδους και στρατηγικές, ευαισθησία, υπομονή, επιμονή και ενσυναίσθηση είναι εκείνοι που πρώτοι θα χαράξουν αυτόν τον δρόμο της εκπαιδευτικής διαμεσολάβησης με σκύλο. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών άλλωστε με δυσκολίες μάθησης ή συμπεριφοράς, έχει τη νοημοσύνη, την ικανότητα και τον ενθουσιασμό να προοδεύσει σχολικά, αν βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος και το κατάλληλο σχολικό πλαίσιο να τον αγκαλιάσει, ώστε να γίνει η καλύτερη εκδοχή του. Πλάι σε έναν σκύλο μέσα στο σχολείο αυτοί οι μαθητές μπορούν να φτάσουν την κοινωνικοποίησή τους και τη μαθητική τους επίδοση σε ύψιστα αποτελέσματα.

Το θετικό είναι πως τα τελευταία χρόνια όλο και πιο έντονα οι γονείς είναι δεκτικοί σε αυτή τη μέθοδο εκπαίδευσης, κάτι που φάνταζε σενάριο επιστημονικής φαντασίας πριν χρόνια, ειδικά στην επαρχία. Σε έναν σύγχρονο και πλουραλιστικό κόσμο άλλωστε δεν μπορεί παρά η διαφοροποίηση του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας να είναι η πιο ρεαλιστική πρόταση για να διασφαλίσουμε την ισοτιμία στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Και οι σκύλοι, ειδικά όσοι γεννήθηκαν ή βρέθηκαν στον δρόμο, μπορούν να φέρουν στο σχολείο τις ιστορίες τους ως ένα παράδειγμα πως πάντα υπάρχει η ευκαιρία να αλλάξεις τη ζωή σου.

Συμπερασματικά, ένας ειδικά εκπαιδευμένος σκύλος, συνοδεύει στο σχολείο σε όλη τη διάρκεια της ημέρας τον εκπαιδευτικό- ζωοθεραπευτή, και συμμετέχει σε διάφορες δράσεις μαζί με τους μαθητές. Ο σκύλος δεν είναι απλά ένα κατοικίδιο, αλλά ένας πολύτιμος συνεργάτης που βοηθά τους μαθητές/τριες να βελτιώσουν την επικοινωνία, να μειώσουν τις συγκρούσεις, να αυξήσουν την αυτοπεποίθησή τους και την προσοχή τους στις διάφορες δράσεις του σχολείου, να μειώσουν το άγχος τους αλλά και να βελτιώσουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες. Ενώ για τους εκπαιδευτικούς η εκπαιδευτική διαμεσολάβηση με σκύλο συμβάλει στη δημιουργία ενός πιο θετικού και χαρούμενου περιβάλλοντος στην τάξη, στην εύρεση νέων τρόπων για να εμπλέξουν τους μαθητές στη μάθηση και στην ανάπτυξη καλύτερων σχέσεων με τους μαθητές τους. Παράλληλα, βελτιώνεται το κλίμα του σχολείου το οποίο γίνεται ακόμη πιο γνωστό στην ευρύτερη κοινότητα, μέσα από την προώθηση της φιλοζωίας και του σεβασμού στο περιβάλλον.

Είμαι εκπαιδευτικός και έχω έναν σκύλο πολύ ήρεμο και κοινωνικό. Είναι εύστοχο να τον πάρω στην τάξη μου στο σχολείο και να κάνω εκπαιδευτική διαμεσολάβηση;

Για να πάρει ένας εκπαιδευτικός τον σκύλο του στο σχολείο όχι, δεν αρκεί ο σκύλος του να είναι απόλυτα κοινωνικοποιημένος και ήρεμος. Χρειάζεται απαραίτητα ο εκπαιδευτικός να έχει πιστοποιηθεί για αυτό όπως επίσης και ο σκύλος του. Καλό είναι να εντα-

χθεί το πρόγραμμα ζωοθεραπείας στον σχολικό κανονισμό και να έχουν αποδεχτεί όλα τα μέλη που τον υπογράφουν αυτή τη μέθοδο καινοτομίας. Αν έχω έναν σκύλο που θεωρώ πως δεν έχει κανένα πρόβλημα να συνυπάρξει με τόσα πολλά παιδιά ταυτόχρονα, δεν τον αγχώνει η υπερβολική φασαρία και οι έντονες κινήσεις των παιδιών ειδικά όταν χτυπά το κουδούνι για διάλειμμα, θα πρέπει να λάβω υπόψιν μου και πως αν κάποιος γονιός ή συνάδελφος εκπαιδευτικός ή ο διευθυντής του σχολείου παραπονεθεί να μπορώ να δικαιολογήσω την παρουσία του σκύλου εκεί (συνοδεύει εμένα που είμαι πιστοποιημένος ζωοθεραπευτής). Θα πρέπει να διαχωριστεί η εκπαιδευτική διαμεσολάβηση ως μορφή θεραπευτικής παρέμβασης με ζώο, από την απλή παραμονή ενός σκύλου στο σχολείο ο οποίος κάθεται μονάχα μέσα στην τάξη. Επίσης είναι εξαιρετικά σημαντικό να έχω άριστες γνώσεις εκπαίδευσης και συμπεριφοράς σκύλων ώστε να μπορώ να αναγνωρίζω τη γλώσσα σώματος του σκύλου και τα σήματα ηρεμίας που κάνει, συμπεραίνοντας το αν ο σκύλος μου νιώθει ήρεμος και ασφαλής στο σχολείο ή πιέζεται πολύ, στρεσάρεται και ψάχνει τρόπους αντίδρασης και διαφυγής.

Είναι σημαντικό να μιλήσω στα παιδιά για το εμπόριο ζώων και τη σύννομη αναπαραγωγή;

Η εκπαίδευση των παιδιών και η ενημέρωσή τους για το εμπόριο ζώων και τη σύννομη αναπαραγωγή είναι ένα κρίσιμο βήμα για τη διαμόρφωση υπεύθυνων και ενσυναίσθητων πολιτών που πρέπει όμως να γίνει πολύ προσεκτικά και με πολύ απλά λόγια.

Τα παιδιά μαθαίνουν με αυτόν τον τρόπο να εκτιμούν τη ζωή των ζώων και να κατανοούν τις ανάγκες τους, να βλέπουν τα ζώα ως έμβια όντα και να τα σέβονται, καταλαβαίνουν τις επιπτώσεις του παράνομου εμπορίου ζώων και την ανάγκη για νόμιμη αναπαραγωγή. Επίσης, μαθαίνουν τη σημασία της υιοθεσίας ενός ζώου από καταφύγιο αντί για την αγορά από ένα κατάστημα κατοικίδιων που μπορεί πλέον να μην πωλούνται φανερά στη βιτρίνα στα κλουβιά οι σκύλοι και οι γάτες, δυστυχώς όμως ακόμη και σήμερα υπάρχουν περιπτώσεις που πωλούνται με παράνομους τρόπους, όπως και άλλα ζώα.

Είναι απαραίτητο η γλώσσα με την οποία θα προσεγγιστούν αυτές οι θεματικές να είναι όσο πιο απλή και κατανοητή γίνεται με τη χρήση παραδειγμάτων. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό από τα παιδιά πως δεν είναι επιθυμία των ζώων συντροφιάς να ζευγαρώνουν και να «γεννάνε παιδιά» αλλά και πως όλα τα ζώα που γεννιούνται στον δρόμο από άστεγες μαμάδες δυστυχώς έχουν τεράστιες πιθανότητες να χάσουν πολύ γρήγορα τη ζωή τους.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην τρομάζουμε τα παιδιά με σκληρές εικόνες από «παράνομο ζευγάρωμα και εμπόριο ζώων» και να μην κρίνουμε τα παιδιά αν δεν κατανοήσουν αμέσως τα θέματα αυτά.

Μπορούμε να μιλήσουμε στα παιδιά για το γεγονός πως όλα τα ζώα έχουν το δικαίωμα να ζουν σε ένα ασφαλές και στοργικό περιβάλλον, πως η αγορά ζώων από καταστήματα που οι πελάτες δίνουν την παραγγελία τους «στο ταμείο» ενθαρρύνει το παράνομο εμπό-

ριο και πως η υιοθεσία ενός ζώου από ένα κλουβί καταφυγίου ή από τον δρόμο είναι η καλύτερη επιλογή και η υπέρτατη πράξη αγάπης και καλοσύνης. Και το πιο σημαντικό από όλα να μιλήσουμε στα παιδιά για τη μέγιστη σημασία της στειρώσης που είναι και ο πιο σημαντικός τρόπος ελέγχου του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων.

Υπάρχει περίπτωση τα παιδιά να κουβαλούν πεποιθήσεις από το σπίτι πως οι σκύλοι και οι γάτες πρέπει να γεννήσουν σίγουρα μία φορά και πως είναι αναγκαίο από τη φύση τους να κάνουν τα δικά τους παιδιά. Είναι σημαντικό να κάνουμε κατανοητό πως οι σκύλοι και οι γάτες όχι, δεν είναι απαραίτητο να κάνουν τα δικά τους παιδιά για να νιώθουν πως έχουν οικογένεια. Είναι σημαντικό όμως να ζήσουν τη ζωή τους σε μια ανθρώπινη οικογένεια μέσω της διάσωσής τους από τον δρόμο και από τα κλουβιά και μέσω της υιοθεσίας. Είναι σημαντικό επίσης να μιλήσουμε στα παιδιά για το σύννομο εμπόριο ζώων υπερτονίζοντάς τους πως όχι, δεν είναι σύννομο να αγοράζουν οι γονείς τους ζώα από συγγενείς και φίλους ή αγνώστους που τα πουλάνε με αγγελίες στο διαδίκτυο, έχοντας υποβάλει τα ζώα τους σε ζευγάρωμα και είτε τα χαρίζουν είτε τις περισσότερες φορές τα πουλάνε σε χαμηλή τιμή.

Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός κηδεμόνα ζώου συντροφιάς;

Είναι πολύ σημαντικό να ανοίξουμε συζήτηση με τα παιδιά για τις υποχρεώσεις ενός κηδεμόνα ζώου συντροφιάς. Είναι απαραίτητο να διαβάσουμε το άρθρο 9 του νόμου 4830/2012, ώστε να μπορούμε να μεταφέρουμε πληροφορίες στα παιδιά τα οποία από την τόσο μικρή ηλικία θα ξεκινήσουν να κατανοούν το πόσο απαραίτητο είναι να γίνεται κάποιος υπεύθυνος κηδεμόνας για το ζώο του.

Άρθρο 9

Υποχρεώσεις ιδιοκτήτη ζώου συντροφιάς

1. Ο ιδιοκτήτης ζώου συντροφιάς υποχρεούται:

α) Να στείρωσει το δεσποζόμενο ζώο συντροφιάς του, εφόσον είναι σκύλος ή γάτα, εντός έξι (6) μηνών από την απόκτησή του εφόσον το ζώο είναι άνω του ενός (1) έτους. Σε περίπτωση απόκτησης ζώου κάτω του ενός (1) έτους, η στειρώση λαμβάνει χώρα μέσα στους έξι (6) πρώτους μήνες από τη συμπλήρωση του πρώτου (1ου) έτους. Η προθεσμία των προηγούμενων εδαφίων μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τη φυλή του ζώου και άλλα ειδικά χαρακτηριστικά του, μετά από εμπεριστατωμένη γνωμάτευση κτηνιάτρου. Η στειρώση δεν είναι υποχρεωτική για ζώα για τα οποία έχει αποσταλεί δείγμα γενετικού υλικού (DNA) τους στο Εργαστήριο Φύλαξης και Ανάλυσης Γενετικού Υλικού Ζώων Συντροφιάς του άρθρου 13.

Σε περίπτωση, που ο ιδιοκτήτης ζώου δεν στείρωσει το ζώο συντροφιάς του ή δεν αποστείλει δείγμα γενετικού υλικού (DNA) στο Εργαστήριο Φύλαξης και Ανάλυσης Γενετικού Υλικού Ζώων Συντροφιάς, επιβάλλεται το πρόστιμο του άρθρου 35 και χορηγείται στον ιδιοκτήτη τρίμηνη προθεσμία για να προβεί στη στειρώση ή την αποστολή δείγματος

γενετικού υλικού του ζώου. Σε περίπτωση που και αυτή η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, επιβάλλεται εκ νέου το πρόστιμο.

Η υποχρέωση του ιδιοκτήτη για στείρωση του δεσποζόμενου ζώου συντροφιάς ή για αποστολή δείγματος γενετικού υλικού του (DNA) άρχεται την 1η.3.2022. Τα πρόστιμα του άρθρου 35 για την παράβαση της ως άνω υποχρέωσης επιβάλλονται από την 1η.9.2022. Κατ' εξαίρεση, η στείρωση δεν είναι υποχρεωτική για τους σκύλους εργασίας των ενόπλων δυνάμεων.

β) Να σημάνει και να καταγράψει το ζώο του στο ΕΜΖΣ, εφόσον αυτό είναι σκύλος ή γάτα, πριν το ζώο εγκαταλείψει τον τόπο γέννησής του και οπωσδήποτε εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από τη γέννηση αυτού και σε κάθε άλλη περίπτωση απόκτησης, εντός της προθεσμίας της παρ. 12 του άρθρου 4.

γ) Να τηρεί τις προθεσμίες της παρ. 12 του άρθρου 4 για την ενημέρωση του ΕΜΖΣ, σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη καταχώρισης ή μεταβολής στοιχείων που αφορούν τον ίδιο ή το ζώο συντροφιάς του, εφόσον αυτό είναι σκύλος ή γάτα.

δ) Να μεριμνά για τον ετήσιο εμβολιασμό του ζώου, εφόσον αυτός προβλέπεται, και την κτηνιατρική εξέτάσή του, η οποία αποδεικνύεται από το ηλεκτρονικό βιβλιάριο υγείας ή το διαβατήριο του ζώου, εφόσον διαθέτει.

ε) Να τηρεί τους κανόνες ευζωίας του ζώου συντροφιάς, να μεριμνά για την αναγκαία κτηνιατρική περίθαλψή του, την εξασφάλιση άνετου, υγιεινού και κατάλληλου καταλύματος, προσαρμοσμένου στον φυσικό τρόπο διαβίωσης του ζώου, το οποίο να του επιτρέπει να βρίσκεται στη φυσική του στάση, χωρίς να εμποδίζονται οι φυσικές του κινήσεις και η δυνατότητα για πραγματοποίηση της απαραίτητης για την υγεία και την ευζωία του άσκησης.

στ) Να εφοδιάζεται με το διαβατήριο του ζώου του, εάν πρόκειται να ταξιδέψει με αυτό στο εξωτερικό και να μεριμνά για την ενημέρωσή του, σε περίπτωση μεταβολής των στοιχείων του ιδιοκτήτη ή του ζώου.

ζ) Να μην εγκαταλείπει το ζώο συντροφιάς του.

Σε περίπτωση που επιθυμεί να το αποχωριστεί, και εφόσον δεν έχει βρει νέο ιδιοκτήτη, υποχρεούται να γνωστοποιεί την πρόθεσή του αυτήν στην αρμόδια υπηρεσία του δήμου του τόπου της μόνιμης κατοικίας του προκειμένου, με μέριμνα του δήμου, να αναρτηθεί προς υιοθεσία στην Πανελλήνια Πλατφόρμα Υιοθεσίας Αδέσποτων Ζώων Συντροφιάς για χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών, εφόσον πρόκειται για σκύλο ή γάτα. Ακολούθως, και εφόσον δεν βρεθεί νέος ιδιοκτήτης, το παραδίδει αποκλειστικά στην αρμόδια υπηρεσία του δήμου αυτού με την υπογραφή σχετικής υπεύθυνης δήλωσης και καταβολή ποσού τριακόσιων (300) ευρώ για την παράδοση, εφόσον είναι σκύλος, ή εκατό (100) ευρώ, εφόσον είναι γάτα ή άλλο ζώο συντροφιάς. Ειδικά για τους σκύλους και τις γάτες, ο πιστοποιημένος υπάλληλος του δήμου μεριμνά άμεσα για την ενημέρωση του ΕΜΖΣ ως προς τη μεταβολή αυτή και την καταγραφή του ζώου ως αδέσποτου με τα στοιχεία του δήμου. Ιδιοκτήτης που αποχωρίζεται το ζώο συντροφιάς του και το παραδίδει στον δήμο, στε-

ρείται της δυνατότητας απόκτησης άλλου ζώου συντροφιάς για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών.

η) Να μεριμνά για τον άμεσο καθαρισμό του περιβάλλοντος από τα περιττώματα του ζώου συντροφιάς, εκτός αν πρόκειται για σκύλο βοήθειας, έρευνας και διάσωσης κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του, σκύλο στη διάρκεια του κυνηγιού ή σκύλο φύλαξης ποιμνίων κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους.

θ) Να μεριμνά, ώστε να καλύπτονται οι ελάχιστες ανάγκες του ζώου και το ζώο να έχει επαρκή επαφή με τον ίδιο ή άλλο άνθρωπο, ώστε να μην ζει σε κατάσταση μοναξιάς και να διατηρείται η ψυχική του υγεία, καθώς και για την εκπαίδευσή του, όταν απαιτείται.

ι) Να μην κόβει τα αυτιά ή την ουρά του ζώου, εκτός αν συντρέχει ιατρικός λόγος. Επιτρέπεται η πρακτική κοπής μικρού τμήματος του ενός αυτιού γάτας από κτηνίατρο μετά από επέμβαση στείρωσης.

ια) Σε κάθε περίπτωση, να διασφαλίζει ότι το ζώο συντροφιάς απολαμβάνει τις πέντε ελευθερίες που ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 2.

2. Ο ιδιοκτήτης ή ο ανάδοχος ζώου συντροφιάς ευθύνεται για οποιαδήποτε βλάβη ή ζημιά προκαλείται από το ζώο, σύμφωνα με το άρθρο 924 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α' 164). Για τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς, τα οποία δεν φιλοξενούνται σε ανάδοχο, η αντίστοιχη ευθύνη βαρύνει το πρόσωπο, τα στοιχεία του οποίου έχουν καταχωρηθεί στο ΕΜΖΣ για το συγκεκριμένο ζώο (δήμος ή φιλοζωικό σωματείο ή φιλοζωική οργάνωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή ιδιώτης που διαθέτουν καταφύγιο), εφόσον αυτοί δεν έχουν συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις τους από τον παρόντα νόμο και ιδίως, αν δεν έχουν στείρωσει τα ζώα αυτά, εκτός εάν καταβληθεί αστική αποζημίωση για την προκληθείσα βλάβη ή ζημία από άλλον φορέα, όπως ασφαλιστική εταιρεία. Για τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς που δεν έχουν σημανθεί, η ευθύνη βαρύνει τον δήμο στα όρια του οποίου προκλήθηκε η βλάβη ή η ζημία.

3. Εκτός από τις υποχρεώσεις των παρ. 1 και 2, ο ιδιοκτήτης σκύλου επιπλέον:

α) Μεριμνά να γίνεται ο περίπατος του σκύλου πάντα με συνοδό.

β) Οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να μην εξέρχεται ελεύθερα ο σκύλος του από τον χώρο της ιδιοκτησίας του και εισέρχεται σε χώρους άλλων ιδιοκτησιών ή σε κοινόχρηστους χώρους.

γ) Για την αποφυγή ατυχημάτων, υποχρεούται κατά τη διάρκεια του περιπάτου να κρατάει τον σκύλο του δεμένο με λουρί και να βρίσκεται σε μικρή απόσταση από αυτόν. Η ίδια υποχρέωση ισχύει και για οποιονδήποτε συνοδό του ζώου. Η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει για την κίνηση του σκύλου εντός πάρκων ζώων.

δ) Οφείλει να φροντίζει να μην μένει μόνιμα δεμένος ο σκύλος του, και πάντως όχι πάνω από δύο (2) ώρες την ημέρα, εντός της ιδιοκτησίας του, ακόμα και αν η αλυσίδα ή

το σκοινί είναι μακρύ. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον η ιδιοκτησία δεν έχει πε-
ρίφραξη, επιτρέπεται η χρήση υπόγειου ηλεκτρονικού φράχτη.

ε) Εφόσον ο σκύλος διαμένει μόνιμα στην αυλή ή σε άλλο εξωτερικό χώρο, οφείλει να
παρέχει κατάλυμα για ανάπαυση, το οποίο να είναι δροσερό και σκιασμένο το καλοκαίρι
και επαρκώς προστατευμένο από το κρύο και τον αέρα το χειμώνα. Το κατάλυμα για ανά-
παυση πρέπει να προστατεύεται από τη βροχή, το χιόνι και τα λιμνάζοντα ύδατα. Εφόσον
ο σκύλος διαμένει σε εξωτερικό χώρο, ο χώρος αυτός πρέπει να καθαρίζεται τακτικά.

στ) Οφείλει να μεριμνά, ώστε ο σκύλος να έχει ικανή πρόσβαση σε χώρο της αυλής ή
σε άλλον εξωτερικό χώρο τέτοιο, ώστε ο σκύλος να έχει τη δυνατότητα κίνησης και άσκη-
σης ανάλογης με τη φυλή και την ηλικία του.

**4. Εκτός από τις υποχρεώσεις των παρ. 1 και 2, ο ιδιοκτήτης γάτας οφείλει επιπλέον
να μεριμνά, ώστε αυτή να μην διαβιεί σε κλουβί.**

**5. Απαγορεύεται η αφαίρεση του μέσου ηλεκτρονικής σήμανσης από τον ιδιοκτήτη
του ζώου συντροφιάς ή από άλλο πρόσωπο ή από κτηνίατρο, χωρίς κτηνιατρική γνωμά-
τευση που βεβαιώνει την αναγκαιότητα της αφαίρεσης και εντολή αρμόδιου εισαγγελέα.**
Σε κάθε επίσκεψη επαναληπτικού εμβολιασμού στον κτηνίατρο, ελέγχεται η λειτουργία
του μέσου ηλεκτρονικής σήμανσης και, εφόσον έχει παύσει να λειτουργεί, τοποθετείται
νέο.

**6. Ο ιδιοκτήτης κυνηγετικού σκύλου, κατά τη διάρκεια του κυνηγιού ή σε κάθε άλλη
μετακίνησή του μαζί με τον σκύλο του για τον σκοπό αυτόν, υποχρεούται να φέρει μαζί
του το διαβατήριο του σκύλου του ή εκτυπωμένο αντίγραφο του ηλεκτρονικού βιβλιαρίου.**
Οι υποχρεώσεις των περ. α', β' και γ' της παρ. 3 δεν ισχύουν για τους σκύλους βοήθειας,
καθώς και για τους σκύλους φύλαξης ποιμνίων, τους κυνηγετικούς σκύλους και τους
σκύλους έρευνας και διάσωσης κατά τη διάρκεια της φύλαξης του ποιμνίου, του κυνη-
γιού, της εκπαίδευσης και της έρευνας και διάσωσης, αντίστοιχα.

**7. Αφαιρείται για δύο (2) έτη η άδεια κυνηγιού από κυνηγό, του οποίου ο σκύλος που
χρησιμοποιείται στο κυνήγι δεν έχει σημανθεί, καταχωρηθεί στο ΕΜΖΣ και στείρωθεί ή
για τον οποίο δεν έχει αποσταλεί δείγμα γενετικού υλικού στο Εργαστήριο Φύλαξης και
Ανάλυσης Γενετικού Υλικού Ζώων Συντροφιάς του άρθρου 13.** Ομοίως, η άδεια κυνηγιού
αφαιρείται οριστικά, αν ο κυνηγός έχει εγκαταλείψει ζώα που βρίσκονται στην ιδιοκτησία
του ή άμεσους απογόνους αυτών. Τα μέσα μεταφοράς του κυνηγετικού σκύλου είναι κα-
τάλληλα, με επαρκή χώρο, φωτισμό και αερισμό και ικανοποιούν τις φυσιολογικές ανά-
γκες του ζώου.

8. Τις υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου φέρει και ο ανάδοχος ζώου συντροφιάς.
Η αναδοχή λήγει είτε με την υιοθεσία του ζώου είτε με επιστροφή του στον δήμο ή το φι-
λοζωικό σωματείο ή τη φιλοζωική οργάνωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με τα οποία
έχει συμβληθεί κατά περίπτωση ο ανάδοχος.

Πώς θα μιλήσουμε στα παιδιά για τους σωστούς τρόπους προσέγγισης ενός άγνωστου σκύλου;

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μάθουμε τα παιδιά να αλληλεπιδρούν με ασφάλεια με τα ζώα, ειδικά με άγνωστους σκύλους. Αυτές είναι μερικές συμβουλές για να εξηγήσουμε τους σωστούς τρόπους προσέγγισης:

1. Ποτέ μην πλησιάζεις ένα άγνωστο σκύλο χωρίς την άδεια του κηδεμόνα:

Εξηγούμε στα παιδιά ότι ακόμα κι αν ένα σκύλος φαίνεται φιλικός, δεν πρέπει να τον πλησιάσουν χωρίς να ρωτήσουν πρώτα τον κηδεμόνα του.

2. Παρατήρησε τη γλώσσα του σώματος του σκύλου:

Διδάσκουμε στα παιδιά να προσέχουν τα σημάδια που δίνει ο σκύλος με το πρόσωπό του και με το σώμα του. Εξηγούμε πως οι σκύλοι έχουν δική τους γλώσσα και δικό τους τρόπο επικοινωνίας. Για παράδειγμα:

Φιλικός σκύλος: χαλαρή ουρά, ηρεμία, κανονική στάση σώματος.

Φοβισμένος: ουρά χαμηλωμένη ίσως και ανάμεσα στα πίσω πόδια, αυτιά προς τα πίσω, γλείψιμο προσώπου, χασμουρητό και στροφή του κεφαλιού στην αντίθετη πλευρά από εκείνη που κοιτάει κάποιος τον σκύλο.

Επιθετικός: τεντωμένα αυτιά, ουρά όρθια, γρυλίζει, δείχνει τα δόντια του.

Εξηγούμε ότι αν ο σκύλος δείχνει οποιαδήποτε σημάδια άγχους ή επιθετικότητας, τα παιδιά πρέπει να απομακρυνθούν αμέσως. Να παραμείνουν ακίνητα και να μην κοιτούν ποτέ κατάματα τον σκύλο (είναι μια κίνηση «αγένειας» το να κοιτάς στα μάτια έναν σκύλο)

3. Πώς να πλησιάσεις ένα σκύλο:

Αν ο κηδεμόνας δώσει την άδειά του, δείχνουμε στα παιδιά πώς να πλησιάσουν τον σκύλο αργά και ήρεμα. Μπορεί να μας «βοηθήσει» ένας λούτρινος σκύλος σε αυτό. Τονίζουμε τη σημασία του να μην κάνουν απότομες κινήσεις και να μην φωνάζουν. Εξηγούμε ότι πρέπει να αφήσουν τον σκύλο να έρθει πρώτος σε εκείνα και αφού τους μυρίσει και δεν αποχωρήσει, να περιμένουν λίγο ακόμη και να μην προσπαθήσουν να τον αγκαλιάσουν αμέσως. Τονίζουμε τη σημασία της ήρεμης και χωρίς απότομες κινήσεις και έντονη ένταση φωνής πρώτη γνωριμία αλλά και τη σημασία του να έρθει ο σκύλος πρώτος στα παιδιά και όχι εκείνα στον σκύλο.

4. Τι να αποφύγεις:

Τρέξιμο και φωνές: Οι έντονες κινήσεις και φωνές μπορεί να τρομάξουν τον σκύλο.

Να τον κοιτάς στα μάτια: Στα ζώα, η απευθείας οπτική επαφή μπορεί να ερμηνευτεί ως απειλή.

Τράβνηγμα στην ουρά ή στα αυτιά: Αυτές οι ενέργειες είναι επώδυνες για τον σκύλο και μπορούν να προκαλέσουν επιθετική συμπεριφορά.

Κλωτσιές ή χτυπήματα: Αυτό είναι απαράδεκτο και μπορεί να προκαλέσει σοβαρούς τραυματισμούς και στα παιδιά και στον σκύλο.

5. Τι να κάνεις αν σε δαγκώσει ένας σκύλος:

Εξηγούμε στα παιδιά ότι αν τους δαγκώσει ένας σκύλος, πρέπει να το αναφέρουν αμέσως σε έναν ενήλικα. Τονίζουμε τη σημασία του να επισκεφθούν έναν γιατρό. Πολύ σημαντικό να κάνουμε κατανοητό πως στην ηλικία αυτή είναι ανεπίτρεπτο να παραμένουν μόνο με έναν σκύλο ακόμη και αν είναι της οικογένειας και τον ξέρουν καλά.

Πρακτικές συμβουλές:

Δίνουμε το παράδειγμα, εφαρμόζοντας εμείς πρώτοι αυτά που διδάσκουμε στα παιδιά. Πχ δεν είμαστε στην αυλή στο σχολείο μπαίνει ένας άστεγος σκύλος και τρέχουμε κατά πάνω του για να τον βοηθήσουμε αγκαλιάζοντας τον.

Χρησιμοποιούμε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή και μιλάμε για σκύλους που έχουμε συναντήσει τόσο εμείς όσο και τα παιδιά.

Παίζουμε παιχνίδια ρόλων όπου τα παιδιά υποδύονται σκύλους και ανθρώπους.

Διαβάζουμε ιστορίες που διδάσκουν την καλή συμπεριφορά απέναντι στα ζώα.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουν τα παιδιά ότι οι σκύλοι δαγκώνουν μόνο από φόβο;

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να προσεγγίσουμε αυτό το θέμα με τα παιδιά με έναν τρόπο που να είναι κατανοητός και να μην τους προκαλέσει φόβο ή σύγχυση.

Χρησιμοποιούμε παραδείγματα όπως: "Φαντάσου ότι είσαι σε ένα μέρος που δεν γνωρίζεις κανέναν και αισθάνεσαι χαμένος. Όπως εσύ, έτσι και ο σκύλος μπορεί να φοβηθεί αν βρεθεί σε μια άγνωστη κατάσταση με αγνώστους να τρέχουν κατά πάνω του και να θέλουν να τον αγκαλιάσουν και τότε ναι, να δαγκώσει από φόβο».

Παρομοιάζουμε με την ανθρώπινη συμπεριφορά: "Όταν είμαστε πολύ θυμωμένοι ή φοβισμένοι, μπορεί να φωνάξουμε ή να κλάψουμε. Όταν κάποιος μας πιέζει και δε θέλουμε, μπορούμε να του το ζητήσουμε να φύγει μακριά μας. Ο σκύλος, όταν φοβάται, δεν μπορεί να μιλήσει και έτσι στο τέλος, αν πιεστεί πολύ και έχει δείξει και πολλά σημάδια ηρεμίας που δεν έγιναν αντιληπτά, μπορεί να δαγκώσει. Είναι σαν να μας λέει: 'Μην πλησιάζεις, φοβάμαι!'"

Επισημαίνουμε τη διαφορά ανάμεσα στη χαρά του παιχνιδιού και στην επιθετικότητα όπως και τη διαφορά ανάμεσα στην επιθετικότητα και στη φοβικότητα. Εξηγούμε τη γλώσσα του σώματος των σκύλων απλά και κατανοητά: "Όταν ένας σκύλος είναι φιλικός, κουνάει χαλαρά την ουρά του. Πολλές φορές βέβαια κουνάει την ουρά του από στρες και ανυπομονησία. Όταν φοβάται ή έχει στρες, τα αυτιά του χαμηλώνουν, τα μάτια του μεγαλώνουν, αρχίζει να χασμουριέται και να γλείφεται αλλά και μπορεί να γρυλίσει ή να δείξει τα δόντια του".

Δίνουμε ξανά παραδείγματα: "Όταν παίζεις με το παιχνίδι σου ή τρώς το αγαπημένο σου φαγητό, θέλεις να τα προστατεύσεις. Έτσι και ο σκύλος, όταν έχει στο στόμα του ένα παιχνίδι ή τρώει το φαγητό του, μπορεί να μην θέλει να το μοιραστεί και να δαγκώσει αν τον πλησιάσεις πολύ κοντά."

3. Επισημαίνουμε τη σημασία της φροντίδας και του σεβασμού και κάνουμε σύγκριση και με εμάς:

«Οι σκύλοι, όπως και εμείς, χρειάζονται φαγητό, νερό, παιχνίδι και αγάπη. Όταν φροντίζουμε έναν σκύλο, αυτός αισθάνεται ασφαλής και δεν έχει λόγο να φοβάται."

4. Ενθαρρύνουμε πολύ την καλή συμπεριφορά: "Είναι σημαντικό να είμαστε πάντα ευγενικοί με τα ζώα. Να μην τα τρομάζουμε ή να τα πλησιάζουμε απότομα. Όσο πιο ήρεμοι παραμένουμε, όταν συναντάμε ζώα, τόσο πιο εύκολα και γρήγορα θα γίνουμε φίλοι μαζί τους".

5. Επισημαίνουμε τη σημασία της εκπαίδευσης:

Εξηγούμε ότι οι σκύλοι μαθαίνουν, πρέπει να πάνε και αυτοί στο σχολείο! "Οι σκύλοι εκπαιδεύονται εύκολα αν τους φερθείς με σεβασμό, αγάπη και υπομονή. Οι άνθρωποι τους εκπαιδεύουν και τους μαθαίνουν να είναι ευγενικοί και καλοί με άλλους ανθρώπους και με άλλα ζώα".

Πολύ βοηθητική είναι η χρήση βίντεο και εικόνων, αφού επιλεγούν πολύ προσεκτικά, μιας που οι οπτικές αναπαραστάσεις βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα τις έννοιες, η συνεργασία με τους γονείς που μπορούν να συνεχίσουν αυτές τις συζητήσεις στο σπίτι.

Απαραίτητο να τονίζεται ότι οι περισσότεροι σκύλοι είναι φιλικοί και ότι μπορούμε να έχουμε υπέροχες εμπειρίες μαζί τους, αρκεί να τους σεβόμαστε και να τους φροντίζουμε σωστά, κατανοώντας τη δική τους γλώσσα και τους τρόπους που επικοινωνούν.

Τι απαντάμε στην ερώτηση που μπορεί να κάνει κάποιος μαθητής για τις σχέσεις σκύλου και γάτας και το αν ισχύει η φράση «μαλώνουν σαν τον σκύλο με τη γάτα»;

Η σχέση σκύλου και γάτας είναι ένα στερεότυπο που έχει μεταφερθεί από γενιά σε γενιά και σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα. Μέσα από την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση, μπορούν τα παιδιά να κατανοήσουν ότι η συμβίωση είναι δυνατή, ακόμη και μεταξύ διαφορετικών ειδών.

Η αρμονική συμβίωση σκύλων και γατών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που μεγάλωσαν μαζί, γιατί αν μεγαλώσουν μαζί το πιο πιθανό είναι να αναπτύξουν μια πολύ στενή φιλική σχέση αλλά και από τη σωστή εκπαίδευση από την πλευρά των κηδεμόνων. Παράλληλα, κάθε ζώο έχει τον δικό του χαρακτήρα. Υπάρχουν σκύλοι που είναι ήρεμοι και υποχωρητικοί και γάτες που είναι παιχνιδιάρες και πολύ κοινωνικές και αυτές

οι διαφορές μπορούν να επηρεάσουν τη συμβίωση τους.

Οι σχέσεις των ζώων, όπως και των ανθρώπων άλλωστε έχουν μια δυναμική και δεν είναι στατικές και κάθε ζώο έχει τη δική του προσωπικότητα. Μπορεί μέσα από κάποιες αλλαγές που μπορεί να συμβούν να αλλάξουν είτε προς το καλύτερο είτε προς το χειρότερο. Με υπομονή και αγάπη, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον όπου σκύλοι και γάτες μπορούν να συμβιώσουν ειρηνικά.

Πώς μπορούμε πρακτικά να κινηθούμε προς την κατεύθυνση αλλαγής αυτού του στερεοτύπου που αφορά τις σχέσεις αυτών των δύο ζώων;

Μπορούμε να διηγηθούμε στα παιδιά ιστορίες για σκύλους και γάτες που είναι φίλοι, να τους δείξουμε εικόνες και βίντεο που απεικονίζουν αυτά τα δύο ζώα να παίζουν ή να κοιμούνται αγκαλιά, αλλά και να τα ενθαρρύνουμε να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες αν έχουν σκύλους και γάτες στο σπίτι τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το θέατρο στην προσχολική εκπαίδευση

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Τα τελευταία χρόνια, το θέατρο έχει ενσωματωθεί σε σημαντικό βαθμό στην εκπαιδευτική διαδικασία, είτε μέσω των Αναλυτικών Προγραμμάτων όλων των βαθμίδων, είτε μέσω Πολιτιστικών Προγραμμάτων, όπως τα Θεατροπαιδαγωγικά Προγράμματα και οι Σχολικοί Αγώνες Θεάτρου. Ωστόσο, το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στον τρόπο που το θέατρο μπορεί να αποδώσει αναπόσπαστο εργαλείο στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Υπάρχουν δύο κύριες προσεγγίσεις για την εισαγωγή του θεάτρου στην εκπαίδευση (Κουρετζής, 1991): Η καλλιτεχνική προσέγγιση, όπου το θέατρο αντιμετωπίζεται ως αυτόνομο γνωστικό αντικείμενο (τα παιδιά μαθαίνουν για το θέατρο) και η παιδαγωγική προσέγγιση, όπου είναι μέσο μάθησης (τα παιδιά μαθαίνουν μέσω του θεάτρου).

Στην Προσχολική Εκπαίδευση, η παιδαγωγική προσέγγιση θεωρείται πιο κατάλληλη, καθώς δίνει έμφαση στις ψυχαγωγικές και παιδαγωγικές διαστάσεις του θεάτρου. Μέσω θεατρικών τεχνικών, τα παιδιά ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους, καλλιεργούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους, ενώ κατανοούν καλύτερα τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους (Τριανταφυλλοπούλου, 2004).

Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια προσπάθεια συγκερασμού των δύο αυτών τάσεων μέσω της συνδυαστικής προσέγγισης, η οποία στοχεύει ταυτόχρονα στην επίτευξη καλλιτεχνικών και παιδαγωγικών στόχων.

Για να δημιουργηθεί το κατάλληλο περιβάλλον για θεατρική δράση, είναι απαραίτητο να προηγηθούν ασκήσεις χαλάρωσης, ενίσχυσης της ομαδικότητας και δημιουργίας θετικού κλίματος. Τέτοιες ασκήσεις περιλαμβάνουν παιχνίδια που ενεργοποιούν τις πέντε αισθήσεις, μιμητικά παιχνίδια και δραστηριότητες εμπιστοσύνης. Ένα ενδιαφέρον σύνολο τέτοιων παιχνιδιών παρουσιάζεται στο έργο του Mégrier (1995).

Οι θεατρικές τεχνικές που παρουσιάζονται στη συνέχεια (Γκόβας, 2001) μπορούν να εφαρμοστούν τόσο σε έτοιμα κείμενα (π.χ. παραμύθια, ποιήματα, τραγούδια, θεματικές ενότητες) όσο και σε αυτοσχέδια κείμενα που δημιουργούνται από την ομάδα. Για να υπάρξει κοινή βάση αναφοράς, τα παραδείγματα βασίζονται σε γνωστά παραμύθια.

Παγωμένη Εικόνα

Τα παιδιά αναπαριστούν με ακινησία σημαντικές στιγμές από μια ιστορία ή ένα γεγονός, δίνοντας την εντύπωση μιας φωτογραφίας (π.χ. τη στιγμή που τα επτά κατσικάκια ανοίγουν την πόρτα στον λύκο). Η απουσία λόγου διευκολύνει τα παιδιά μικρής ηλικίας, καθώς η προσοχή εστιάζεται στη σωματική έκφραση και τις εκφράσεις του προσώπου.

Για πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοσχέδια κοστούμια και σκηνικά. Η χρήση ενός καθρέφτη ή μιας φωτογραφικής μηχανής βοηθά τα παιδιά να παρατηρήσουν το αποτέλεσμα, ενισχύοντας την κατανόηση και τη βελτίωση της εκτέλεσης της τεχνικής.

Tableau Vivant

Αυτή η τεχνική αποτελεί φυσική εξέλιξη της προηγούμενης. Διαφορετικές ομάδες παιδιών δημιουργούν διαφορετικές παγωμένες εικόνες, οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν με μουσική ή λεκτική αφήγηση για παρουσίαση σε κοινό. Κάθε ομάδα μεταβαίνει από την ακινησία στη δράση (παρουσιάζοντας το πριν ή το μετά της παγωμένης εικόνας) και επιστρέφει ξανά στην ακινησία, όπως οι εικόνες ενός βιβλίου που ζωντανεύουν.

Για παράδειγμα:

- **Εικόνα 1η:** Μια μητέρα δίνει ένα καλαθάκι στην κόρη της. Η δράση ξεκινά (με ή χωρίς λόγια) και καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για την Κοκκινোসκουφίτσα. Η σκηνή τελειώνει με την Κοκκινোসκουφίτσα να ανοίγει την πόρτα για να πάει στη γιαγιά της.
 - **Εικόνα 2η** (άλλη ομάδα): Η Κοκκινোসκουφίτσα περπατά στο δάσος μαζεύοντας λουλούδια, ενώ τριγύρω της τρέχουν μικρά ζώακια και ο λύκος παραφυλάει. Η σκηνή τελειώνει με την Κοκκινোসκουφίτσα να φτάνει στο σπίτι της γιαγιάς.
- Η διάρκεια της δράσης κάθε ομάδας είναι σύντομη, ώστε να μην παραμένουν τα παιδιά σε ακινησία για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Παντομίμα

Η παντομίμα είναι μια καθαρά σωματική μορφή θεάτρου, όπου δεν χρησιμοποιούνται λόγια αλλά δίνεται έμφαση στις λεπτομέρειες των κινήσεων και των εκφράσεων. Μπορεί να αξιοποιηθεί για την κατανόηση θεματικών ενοτήτων, ιστοριών ή γεγονότων. Για παράδειγμα, μια ομάδα παιδιών μπορεί να παρουσιάσει με παντομίμα ένα επάγγελμα, μια σκηνή ή έναν ήρωα από ένα παραμύθι, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν.

Επιπλέον, η παντομίμα είναι ιδανική για παρουσιάσεις σε κοινό, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με αφήγηση που συνδέει τις σκηνές ή με μουσική υπόκρουση.

Κατασκευή Κούκλας/Φιγούρας

Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να κατασκευάζουν και να χρησιμοποιούν κούκλες ή φιγούρες, είτε βασισμένες σε έτοιμες είτε σε αυτοσχέδιες ιστορίες ή τμήματα από θεματικές ενότητες που μελετούν. Για παράδειγμα, μπορούν να δημιουργήσουν χαρακτήρες όπως τα σχήματα ή τα φρούτα που τσακώνονται για το ποιο είναι καλύτερο, ή συναισθήματα όπως ο "Κύριος Φοβισμένος" και το φάντασμα. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με διάφορα υλικά, εκφράζουν τη δημιουργικότητά τους προσθέτοντας χαρακτηριστικά που θεωρούν σημαντικά, ενώ παράλληλα ασκούνται στη φωνητική και κινητική απόδοση των κούκλων τους.

Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να οδηγήσουν στη διοργάνωση μιας παράστασης κουκλοθεάτρου ή θεάτρου σκιών, ενώ μπορεί να προκύψει και η δημιουργία μιας "κούκλας της τάξης" που συμβολίζει την ομαδικότητα.

Αυτοσχεδιασμός

Ο αυτοσχεδιασμός αποτελεί μια τεχνική που ενθαρρύνει τη φαντασία και τη συνεργασία των παιδιών. Μπορεί να προκύψει από θεματικές ενότητες, βιβλία ή γεγονότα που τα απασχολούν, όπως για παράδειγμα μια επίσκεψη στο γιατρό ή η γέννηση ενός μικρότερου αδελφού. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, τα παιδιά αναλαμβάνουν ρόλους, αποφασίζουν για τις σκηνές που θα παρουσιάσουν και διαμορφώνουν την εξέλιξη της ιστορίας.

Ακόμα και όταν ο αυτοσχεδιασμός βασίζεται σε γνωστή ιστορία, όπως ένα κλασικό παραμύθι, τα παιδιά έχουν την ελευθερία να αλλάξουν το τέλος, τους χαρακτήρες ή τις συνθήκες της δράσης. Για παράδειγμα:

- Ο λύκος της "Κοκκινোসκουφίτσας" μπορεί να γίνει χορτοφάγος και ο κυνηγός να είναι φιλόζωος.
- Η ιστορία μπορεί να τοποθετηθεί σε διαφορετικό περιβάλλον, όπως η πόλη αντί για το δάσος.
- Η δράση μπορεί να εκτυλίσσεται σε άλλη χρονική περίοδο, όπως σε περίοδο πολέμου.

Θεατρικό Παιχνίδι

Το θεατρικό παιχνίδι είναι μια ελεύθερη δραστηριότητα που βασίζεται στη φαντασία και την εμπειρία των παιδιών. Μπορεί να εμπνευστεί από ένα επεισόδιο, έναν χαρακτήρα ή μια σχέση που τα παιδιά γνωρίζουν, είτε από βιβλία είτε από την καθημερινότητά τους. Η εξέλιξη του παιχνιδιού καθορίζεται από τα ίδια τα παιδιά, ενώ ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να συμμετέχει υποστηρικτικά.

Αυτή η δραστηριότητα βοηθά τα παιδιά να κατανοούν γεγονότα και συμπεριφορές μέσω της βιωματικής μάθησης. Για παράδειγμα, από την ιστορία με τα επτά κατσικάκια, τα παιδιά μπορούν να αναπαραστήσουν την κατάσταση όπου μια μαμά φεύγει από το σπίτι και δίνει οδηγίες στα παιδιά της να μην ανοίξουν την πόρτα σε κανέναν. Η δομή και η λήξη

της δραστηριότητας αποφασίζονται αποκλειστικά από τα παιδιά, γεγονός που ενισχύει την αυτονομία και τη δημιουργικότητά τους.

Δραματοποίηση

Η δραματοποίηση είναι μια ολοκληρωμένη μορφή απόδοσης που μπορεί να παρουσιαστεί και σε κοινό. Αφορά τη μεταφορά ενός γραπτού κειμένου στη σκηνή, χρησιμοποιώντας βασικά στοιχεία του δράματος και του θεάτρου, όπως η πλοκή, οι ήρωες, η δραματική ένταση, τα γεγονότα, τα σκηνικά και τα κοστούμια. Περιλαμβάνει διάφορες τεχνικές, όπως αναπαράσταση, μίμηση, παντομίμα, αυτοσχεδιασμούς, χρήση κούκλων/φιγούρων και παγωμένες εικόνες. Πρόκειται για μια πλήρη αλλά απαιτητική δραστηριότητα, η οποία με τη χρήση μουσικής, σκηνικών και κοστούμιών μπορεί να μετατραπεί σε ολοκληρωμένη παράσταση. Παρόλο που δεν είναι απαγορευτική για μικρές ηλικίες, ενδέχεται να μην είναι η πιο κατάλληλη επιλογή για ομάδες που δεν έχουν εξασκηθεί σε άλλες θεατρικές τεχνικές.

Εκπαιδευτικό Δράμα

Το εκπαιδευτικό δράμα αποτελεί μια καθαρά εκπαιδευτική μέθοδο που χρησιμοποιεί τεχνικές του δράματος χωρίς να στοχεύει σε παρουσίαση σε κοινό. Ξεκινά και ολοκληρώνεται μέσα στην τάξη με τη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών, με στόχο την καλύτερη κατανόηση γεγονότων, καταστάσεων και την επίλυση προβλημάτων. Υπάρχουν πολλές τεχνικές που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, μερικές από τις οποίες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Ρόλος στον Τοίχο

Τα παιδιά δημιουργούν σε χαρτί το περίγραμμα ενός ήρωα, όπως η Κοκκινοσκουφίτσα ή η μικρή Ελένη, και το αναρτούν στον τοίχο ως σημείο αναφοράς. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφουν λέξεις ή ζωγραφίζουν χαρακτηριστικά του ήρωα και τα τοποθετούν στο χαρτί. Συνήθως, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά (π.χ. κόκκινη κάπα) τοποθετούνται εξωτερικά, ενώ χαρακτηριστικά που αφορούν το χαρακτήρα (π.χ. περίεργη, λυπημένη) τοποθετούνται στο εσωτερικό. Αυτή η μέθοδος ενισχύει την οπτικοποιημένη ανάλυση χαρακτήρα, καθιστώντας την κατάλληλη για μικρά παιδιά. Επιπλέον, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίλυση συγκρούσεων στην τάξη, δημιουργώντας μια ιστορία που αντικατοπτρίζει την πραγματική κατάσταση, χωρίς να αναφέρεται ευθέως σε κάποιο παιδί.

Δάσκαλος σε Ρόλο

Μία από τις πιο βασικές και χρήσιμες τεχνικές για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει το ρόλο ενός χαρακτήρα, όπως η μαμά από τα επτά κασικάρια, και καθοδηγεί τα παιδιά στην κατανόηση της πλοκής, της δράσης των ηρώων και των αιτιακών σχέσεων μεταξύ των γεγονότων. Για τη σωστή λειτουργία αυτής της τεχνι-

κής, είναι απαραίτητο να υπάρχει σαφής διαχωρισμός του ρόλου του/της εκπαιδευτικού από την πραγματική του/της ιδιότητα, π.χ., μέσω ενός σκηνικού αντικειμένου ή ενός στοιχείου κοστουμιού. Έτσι, τα παιδιά μπορούν να αντιληφθούν ότι ο/η εκπαιδευτικός «παίζει» και δεν είναι πραγματικά λυπημένος/η ή θυμωμένος/η.

Ανακριτική Καρέκλα

Αυτή η τεχνική, αν και απαιτητική, βοηθά τα παιδιά να αναλύσουν έναν χαρακτήρα και να κατανοήσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ο/η εκπαιδευτικός κάθεται σε μια καρέκλα και απαντά στις ερωτήσεις των παιδιών, πάντα μέσα στο πλαίσιο του ρόλου του/της. Στην αρχή, η τεχνική εκτελείται από τον/την εκπαιδευτικό για να ενθαρρύνει τα παιδιά να συμμετάσχουν, ενώ σε πιο δουλεμένες ομάδες, τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν ρόλους. Είναι σημαντικό να υπάρχει κλίμα ασφάλειας ώστε τα παιδιά να νιώθουν άνετα.

Διάδρομος Συνείδησης

Σε αυτήν την τεχνική, τα παιδιά εξετάζουν ένα δίλημμα μιας ιστορίας ή μιας κατάστασης, π.χ., αν τα κατσικάκια πρέπει να ανοίξουν την πόρτα στον λύκο ή όχι. Δημιουργούν έναν διάδρομο και τοποθετούνται δεξιά και αριστερά, εκφράζοντας διαφορετικές απόψεις. Ένα παιδί περνά μέσα από τον διάδρομο, ακούει όλες τις απόψεις και στο τέλος παίρνει μια απόφαση. Η τεχνική αυτή βοηθά στην κατανόηση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και μπορεί να εφαρμοστεί ακόμα και για την επίλυση συγκρούσεων στην τάξη.

Ομαδικοί Ρόλοι

Σε αυτήν την τεχνική, ένας ρόλος αποδίδεται από το σύνολο της ομάδας ή από μια υποομάδα. Όλοι οι συμμετέχοντες εκφράζουν τη φωνή του χαρακτήρα, προσπαθώντας να λειτουργούν συλλογικά και να λαμβάνουν κοινές αποφάσεις. Για παράδειγμα, μια ομάδα μπορεί να υποδυθεί την Κοκκινোসκουφίτσα και μια άλλη τον λύκο. Αυτή η τεχνική ενισχύει την ομαδικότητα και την κατανόηση της διαφορετικότητας. Είναι πιο απαιτητική και προτείνεται για ομάδες που έχουν ήδη καλλιεργήσει δεξιότητες συνεργασίας, ενώ αρχικά εφαρμόζεται σε μικρές ομάδες 3-4 παιδιών για καλύτερα αποτελέσματα.

Βιβλιογραφικές πηγές:

- Γκόβας, Ν. (2001). Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο: ασκήσεις – παιχνίδια – τεχνικές για εκπαιδευτικούς, εμπυχωτές νεανικών ομάδων, Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.
- Γραμματάς, Θ., (1999). Διδακτική του θεάτρου, εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα.
- Τριανταφυλλοπούλου, Ε. (2004). Το εκπαιδευτικό θέατρο στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό, εκδ. Πατάκη, Αθήνα.
- Κουρετζής, Λ., (1991). Το θεατρικό παιχνίδι, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Mégrier, D., (1995). 100 Jeux de théâtre à l'école maternelle, μτφρ. Π. Καραπατισοπούλου, 100 Θεατρικά Παιχνίδια για το Νηπιαγωγείο, εκδ. Ντουντούμη, Αθήνα: 2001.

Γενικές Συμβουλές για το Θεατρικό Παιχνίδι – Δραματοποίηση αυτοσχέδιων ιστοριών

Το θεατρικό παιχνίδι αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο για να προσεγγίσουμε τα παιδιά σε όλα τα θέματα. Είναι πολύ σημαντικό για την ενίσχυση της φιλοζωίας και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στο σχολείο να εμπλέκετε τα παιδιά σε θεατρικά παιχνίδια ενσυναίσθησης, ώστε να κατανοούν περισσότερο τα ζώα και να αναζητούν τρόπους να τα βοηθήσουν. Με λίγη φαντασία και δημιουργικότητα, το θεατρικό παιχνίδι μπορεί να γίνει μια αξέχαστη εμπειρία για τα παιδιά και ένα ισχυρό εργαλείο για την ανάπτυξη της συναισθηματικής τους νοημοσύνης.

Ζητήστε από τα παιδιά να προτείνουν θέματα που τους ενδιαφέρουν σχετικά με τα ζώα και το περιβάλλον. Επιλέξτε μια θεματική που θα αρέσει στα παιδιά και θα τα εμπνεύσει αλλά και που είναι επίκαιρη πχ η μόλυνση του περιβάλλοντος αλλά και των θαλασσών είναι εδώ πιο επικίνδυνη από ποτέ. Σχεδιάστε τις δικές σας ιστορίες με τα παιδιά και ενθαρρύνετέ τα να συμμετέχουν στη δημιουργία της ιστορίας, ώστε να επιτευχθεί η δραστηριότητα. Είναι σημαντικό η ιστορία να μεταφέρει ένα θετικό μήνυμα για την αγάπη στα ζώα και τη φροντίδα τους και να μην προκαλεί αρνητικά συναισθήματα που θα τραυματίσει τις ψυχές τους. Κατασκευάστε από απλά υλικά που μπορείτε εύκολα να βρείτε στο σχολείο ή στο σπίτι ή που ίσως φαίνονταν άχρηστα, σκηνικά και κουστούμια που να σχετίζονται με τις ιστορίες που φτιάξατε. Ενθαρρύνετε την ανακύκλωση υλικών για την κατασκευή των σκηνικών και των κουστούμιών. Επιλέξτε ρόλους που να δίνουν την ευκαιρία σε όλα τα παιδιά να συμμετέχουν, ακόμη και σε εκείνα που έχουν χαμηλή αυτοπεποίθηση. Οι διάλογοι πρέπει να είναι σύντομοι και εύκολοι στην απομνημόνευση. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το σώμα και την έκφραση του προσώπου για να μεταδώσουν τα συναισθήματα των χαρακτήρων. Συζητήστε με τα παιδιά τις σκηνές και τους ρόλους και κάντε επαναλήψεις για να εξασφαλίσετε ότι όλα τα παιδιά γνωρίζουν τους διαλόγους και τις κινήσεις τους. Δώστε στα παιδιά την ελευθερία να προσθέσουν τις δικές τους ιδέες και να εκφράσουν τη δημιουργικότητά τους.

Δημιουργήστε ένα χαλαρό και φιλικό περιβάλλον για την παράσταση. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό και επιβραβεύετε συνεχώς κάθε θετική τους συμπεριφορά. Μετά την παράσταση, συζητήστε με τα παιδιά για την εμπειρία τους και δώστε τους θετική ενίσχυση για το μέλλον.

Ενδεικτικές θεματικές ιστοριών-δραματοποίησης (θεατρικών παιχνιδιών)

Η φιλία μεταξύ ανθρώπων και ζώων: Ένα παιδί βρίσκει ένα χαμένο κουτάβι- ένα χαμένο γατάκι και το φροντίζει.

Η σημασία της υιοθεσίας: Μια οικογένεια υιοθετεί ένα άστεγο ζώο και μαθαίνει να γίνεται υπεύθυνη για αυτό.

Η προστασία των ζώων: Τα παιδιά μαθαίνουν για τα δικαιώματα των ζώων και πώς μπορούν να τα βοηθήσουν ακόμη και με πολύ μικρές πράξεις καλοσύνης.

Η σημασία της φύσης: Τα παιδιά ταξιδεύουν σε ένα μαγικό δάσος και ανακαλύπτουν τη σημασία της φύσης για όλα τα πλάσματα.

Μηνύματα που μπορούν να μεταδοθούν:

Η αγάπη για τα ζώα: Τα ζώα είναι φίλοι μας, έχουν τη δική τους φωνή και συναισθήματα και πρέπει να τα φροντίζουμε.

Η σημασία της συνεργασίας: Μαζί μπορούμε να κάνουμε τον κόσμο ένα καλύτερο μέρος για όλα τα πλάσματα. Το μαζί αλλάζει τον κόσμο!

Η προστασία του περιβάλλοντος: Η φύση είναι το σπίτι όλων μας και πρέπει να την κρατάμε καθαρή και να την προστατεύουμε.

Τι είναι δραματοποίηση

Άννη Θεοχάρη, ηθοποιός-θεατροπαιδαγωγός-συγγραφέας

Δραματοποίηση είναι η μετατροπή μιας ιστορίας από απλή αφήγηση σε θεατρική δράση. Η ιστορία ζωντανεύει και με τα κατάλληλα κουστούμια και αντικείμενα γινόμαστε οι ήρωές της. Ο χώρος αλλάζει και μεταμορφώνεται σε όλους αυτούς τους θαυμαστούς τόπους της ιστορίας που μόλις δημιουργήσαμε.

ΒΑΣΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Χωρίζουμε την ιστορία σε σκηνές («εικονοποίηση» της ιστορίας)

Καταγράφουμε τα γεγονότα και τα τοποθετούμε σε γραμμική σειρά.

Αρχή-μέση-τέλος: Αν δεν είμαστε εξοικειωμένοι με τη διαδικασία, προσπαθούμε να μην μπερδεύουμε τις σκηνές. Ένα απλό παράδειγμα: Η σκηνή που η μαμά δίνει στην Κοκκινοσκουφίτσα το καλάθι με το φαγητό δεν εξυπηρετεί να μπει μετά τη σκηνή που συναντά τον λύκο.

Δράση: Προτιμούμε τη «σκηνική» δράση από τη στατικότητα. Δημιουργούμε εικόνες με κίνηση ώστε να βοηθήσουμε τα παιδιά να αναπτύξουν τη φαντασία τους και να διασκεδάσουν μέσα από το παιχνίδι. Δεν επιμένουμε σε σκηνές που απλώς οι ήρωες στέκονται αντικριστά και μιλούν μεταξύ τους, αλλά εμπλουτίζουμε τους διαλόγους με μουσικοκινητικά παιχνίδια στα οποία συμμετέχουν όλοι.

Χορός: Αν βρέχει γινόμαστε οι σταγόνες που χορεύουν, αν φυσάει μεταμορφωνόμαστε στα φύλλα των δέντρων που τα παρασέρνει ο αέρας ή, απλά είμαστε οι πεταλούδες που ακολουθούν τους ήρωες στο ταξίδι τους κ.λπ.

Περιπλάνηση: Η ηρώίδα μας ζει κάπου κοντά στο δάσος και κάπου θέλει να πάει. Στη διαδρομή μυρίζει τα λουλούδια γύρω της, πλένει τα χέρια της στο ποτάμι, χαιδεύει και μιλάει με τα ζωάκια του δάσους, παίζει με τις πεταλούδες.

Αφήγηση: Αν το απαιτεί η ιστορία, ορίζουμε ένα ή και περισσότερα παιδιά ως αφηγητές και με αυτό τον τρόπο κρατάμε την ιστορία μας «δεμένη» και με συνεχή ροή.

Συνήθως η αφήγηση εξυπηρετεί τη δραματοποίηση όταν τα παιδιά είναι μεγαλύτερης ηλικίας.

Ρόλοι: Ξεχωρίζουμε τους βασικούς χαρακτήρες (Ηρώας, Βοηθός, αντίπαλος) και στη συνέχεια φτιάχνουμε ομάδες παιδιών για ρόλους που φαινομενικά δεν υπάρχουν. Έτσι, καταργούμε την έννοια των πρωταγωνιστών και όλα τα παιδιά έχουν ισότιμους ρόλους. π.χ. Οι φίλοι του ήρωα, η οικογένειά του, οι κάτοικοι της πόλης, τα δέντρα του δάσους, το σύννεφο που φέρνει τη βροχή, τα λουλούδια στο λιβάδι, τα ζωάκια στο δάσος κ.λπ. Με τη

βοήθεια αντικειμένων και κουστουμιών (τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να τα κατασκευάσουν τα ίδια στο πλαίσιο της δραστηριότητας) μεταμορφώνονται στους ρόλους της ιστορίας, και αντιλαμβάνονται πως η δημιουργία μιας θεατρικής παράστασης απαιτεί συνεργασία.

Χώρος: Βρίσκουμε τα μέρη όπου οι ήρωες θα βρεθούν και τα ζωντανεύουμε στο χώρο. Πού μένει ο κεντρικός ήρωας; Σε ένα κάστρο, σε ένα μανιταρόσπιτο, σε ένα καράβι; Πού μένουν οι φίλοι του; Με πανιά, μαξιλάρια, καρεκλάκια και ό,τι άλλο διαθέτει ο χώρος διαμορφώνουμε το σπίτι του ήρώα μας. Ίσως δίπλα από το σπίτι του να υπάρχει κι ένας μικρός κηπάκος με λουλουδάκια όπου εκεί θα καθίσει η ομάδα των παιδιών που είναι λουλούδια. Θα μπορούσαμε να ρίξουμε ένα ωραίο χρωματιστό τούλι πάνω απ' τα λουλούδια τα οποία θα «ανθίσουν» κατά τη διάρκεια της δραματοποίησης.

Σε ποιο μέρος θα βρεθούν οι ήρωες. Μήπως θα περάσουν από θάλασσα; Από κάποιο ποτάμι που έχει ψαράκια; Βάζουμε μια ομάδα παιδιών να κάνει τη θάλασσα, τα ψαράκια, ό,τι άλλο ζει μέσα στο νερό. Δίνουμε στα παιδιά γαλάζια πανιά να τα κουνήσουν, να γίνουν κύματα κ.λπ.

Πού καταλήγει η ιστορία. Ποιο είναι το τέλος της; Γίνεται κάποιο πάρτι, κάποια εκδήλωση, τελειώνει η μέρα και οι ήρωες πέφτουν για ύπνο ή όλα αυτά ήταν όνειρο και ξυπνούν χαμογελαστοί για να συνεχίσουν τη μέρα τους; Αφήνουμε χώρο στη μέση της αίθουσας για το πάρτι μας ή οριοθετούμε με πανιά το μέρος όπου οι ήρωες καταλήγουν (μπορεί να 'ναι το ίδιο μέρος απ' όπου ξεκίνησαν). Το βέβαιο είναι πως στη γιορτή συμμετέχουν όλοι!

Η παράσταση αρχίζει!

Πόθος

Άξελ

Διώνη

ΟΙ ΠΑΔ!

